ФИФI ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ IЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКIУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-м И КЪБР-м И ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ И ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ПЛАНДЗРЭ КЪЫДОК!

№234 (22.642) ● 2013 гъэм дыгъэгъазэм (декабрым) и 4, бэрэжьей ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокI ● И уасэр сомы 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

● КЪБР-м и Парламентыр илъэс 20 щрикъум ирихьэлIэу

Гуфiэгъуэ тIуащIэ

Чеченов Ануар

Мы гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрым егъэлъапIэ республикэм законхэр къыдэзыгъэкI и орган нэхъыщхьэр илъэс 75-рэ зэрырикъур. А зэманым къринубыдэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм парламент Iуэхум зыужьынигъэшхуэ щIигъуэтащ. Цыхьэ депутатхэм я советхэм къыщежьэри, ар къэрал властым законхэр къыдэзыгъэкI и Iэнатiэ щхьэхуэу зэтеуващ.

IянэщыкIэ - республикэм и Совет Нэхъыщхьэм, нэхъ ижьыкIэ - Парламентым и зэхуэсыгъуэ псоми я депутату хахахэм къаруушхуэ ирахьэлIащ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм законхэр къыдэзыгъэкI и органыр зэтеувэнымк, абы и мыкъэнымрэ и пщIэмрэ гъэбыдэным. Къэбэрдей-Балъкъэрым законхэр къыдэзыгъэкI и орган нэхъыщхьэм и тхыдэм и дэтхэнэ напэкIуэцIри республикэм и жылагъуэ-политикэ гъащIэм и лъэхъэнэ пыухыкIам и дамыгъэщ. Ауэ блокIа илъэс 75-м зэхъуэкIыныгъэ зэмыгъэтар республикэм щыпсэуэхэм я пащхьэ депутатхэм щахь жэуапIныгъэрщ, абыхэм къащтэ унафэхэр сытым дежи цIыкIубэм я сэбап зыхэлъхэм хуэунэтIыну зэрыщытырщ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентри иджы илъэс 20 ирокIу. Абы къалэнышхуэ зэфIигъэкIащ 90 гъэхэм КъБР-м жылагъуэ-политикэ щытыкIэхэр щызэтеувэгъэхьэныкIэ, республикэм щыпсэу лъэпкъхэм я зэпыщIэныгъэхэр гъэбыдэныкIэ. А псоми кIэхъэкIыу цIыкуэм абы хуащI пщIэмрэ дзыхьымрэ хэхъуэ зэпытщ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм законхэр къыдэзыгъэкI и орган нэхъыщхьэр илъэс 75-рэ зэрырикъур Къэбэрдей-Балъкъэрым и къэралыгъуэм зегъэужьынымкIэ лъэхъэнэ пыухыкIащ. Абы къыхэкIыу я пIалъэм республикэм ис псоми я дежкIэ мыхьэнэ хэха иIэщ. АтIэмк, Къэбэрдей-Балъкъэрым законхэр къыдэзыгъэкI и органым и юбилейр щхьэусыгъуэ хуэарэнэщ дызэпIалъэкIыжу къэткIуэ Iуэгуэнар щIэтпщытыкIыжын папщIэ. Юбилей гуфIэгъуэм и пэ къыхуэу депутатхэм ирагъэкIуэкIа лажьыгъэшхуэм зэпсэльыкIэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэщ Чеченов Ануар.

- Гуфiэгъуэ пiалъэм кьытхуегъэув блэкiа илъэс 75-м кьриубыдэу властым законхэр кьыдэзыгъэкI и органыр республикэм и социально-экономикэ зыужьыныгъэм хищIыкIыхьэм хэпIыхьэжьын хуейуэ. АтIэ псэльэмакъым и пэ кIыхуэу унгу къэгъэкIыжьат нужьрей зэманыр зэрекIуэкIар, Парламентым и еплIанэ зэхуэсыгъуэм и депутатхэм къащта законхэм Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм дызыхуэкIуэ илъэсхэм кьриубыдэу зегъэужьынымкIэ яIэну мыхьэнэр...

- Парламентым и еплIанэ хэхыгъэр зэрызэхуэсрэ, сызэрепIымкIэ, депутатхэр икъукIэ егупсу, шэщIатуэ лэжьащ, республикэм и закон лъабжьэм зегъэужьыным, ар егъэфIэкIуэным екъэпIа къаIэнэшыхуэхэр кьаэзэрепIэщытыр кьагурыIуэ. Абы и щыкъэтщ илъэсиплI хуэдизым кьриубыдэу кьащта законхэр икъукIэ куэд зэрыхъури (ахэр 500-м щIегъу), республикэм, абы и щIыхэмэ я дежкIэ апхуэдэ хабзэ мардэхэм мыхьэнэшхуэ зэраIэри. КъБР-м и Парламентым и депутатхэм я зэфIэкIкIэр, зы лъэныкъуэкIэ законыщIэхэр, къэщтэным, абы къыдэкIуэу республикэм щыпсэкIуэ законхэр егъэфIэкIуэным, ахэр федеральэ законодательствэм егъэзэгъыжьынымкIэ хуэунэтIащ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и законодательствэм зегъэужьынымкIэ сыт щыгъуи унэтIныгъэ нэхъыщхьэр щыхуэхэм я хуитыныгъэхэмрэ щхьэхуитыныгъэхэмрэ кьыдэзгъэпщынырэ, демократиемрэ граждан жылагъуэ зэгъэужьынырщ, республикэм и социально-экономикэ щытыкIэр егъэфIэкIуэнырщ, цIыхухэм я хуитыныгъэхэмрэ щхьэхуитыныгъэхэмрэ кьыдэзгъэпщынырщ, демократиемрэ граждан жылагъуэ зэхэзыхьэныр, республикэм и социально-экономикэ щытыкIэр егъэфIэкIуэнырщ, цIыхухэм я хуитыныгъэхэмрэ щхьэхуитыныгъэхэмрэ кьыдэзгъэпщынырщ, демократиемрэ граждан жылагъуэ зэхэзыхьэныр. Гупсыс зэхэтщ, абы и щхьэкIэ, зы лъэныкъуэкIэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и депутатхэм я зэфIэкIкIэр, зегъэужьынымкIэ, сыт щыгъуи унэтIныгъэ нэхъыщхьэр щыхуэхэм я хуитыныгъэхэмрэ щхьэхуитыныгъэхэмрэ кьыдэзгъэпщынырщ, демократиемрэ граждан жылагъуэ зэхэзыхьэныр, республикэм и социально-экономикэ щытыкIэр егъэфIэкIуэнырщ, цIыхухэм я зэфIэкIкIэр кьаIэнэшхуэхэр кьаэзэрепIэщытыр кьагурыIуэ. Абы и щыкъэтщ илъэсиплI хуэдизым кьриубыдэу кьащта законхэр икъукIэ куэд зэрыхъури (ахэр 500-м щIегъу), республикэм и хабзэ мардэхэр кьуакIэбгыкIэм лэжьыгъэр гугъу ещI - техникэр кьахуэгъэсэбэпыркъым, нэхъыбэр Iэпщэ кьарукIэ зэфIагъэкIын хуей мэхъу. Мы зэманым а IэнатIэм цIыху 350-м щIигъу пэрытщ.

Бгым кьежьх псыдзэмрэ уэсукъхъуэмрэ щызыхъумэ ухуэныгъэхэр 2008 гъэ лъандэрэ ирагъэкIуэкI. А лэжьыгъэр егIанэгъэ ухуныр я мурадщ. Илъэс кIуам ухуэныгъэхэм я лъэщагъыр ягъэунэхуащ. Зэпымыууэ уэсышхуэ кьесами, кьрагъэха уэсукъхъуэ ин дыдэхэр абыхэм зэтраIыгъащ.

Фигу кьэдгъэкIыжьынщи, «Урысей Ипщ» федеральнэ программэ хэхам ипкъ иткIэ, Зэрэгьыж ГЭС цIыкIум кьытыну токыр зэрагъэшну «Къэщхьэтау», «Псыгуэнсу» подстанцэр егъэфIэкIуэныр, Iуащхьэмахуэ лъапэ щаукъуэдий псы кIуапIэхэмрэ Нартсанэ - Нарзанытпсэм я Ауз - Джылы-Су - Iуащхьэмахуэ автомобиль гъуэгумрэ и кIэм нагъэсыну я мурадщ.

ГъуэлъпIэ 250-м тещIыхьауэ щIыхубзи 150-рэ зэуэ зэкIуэлIэну перинатальнэ центрыр яухуэ. Мы гъэм а лэжьыгъэхэм бюджет мылъкуу сом мелард 1,7-м щIигъу хухахащ.

ТАРИМ Алисэ.

Iулъхьэ зэрызэIэпахым, коррупцэм пыщIа Iуэхуэхэр зэралэжьым е ялэжьыну зэрызагъэхьэзырым теухуа хъыбархэм фыщыгъуазэмэ, сыт хуэдэ зэманми фыпсалъэ хъунущ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэм и Администрацэм и дежь щыIэ **8 (8662) 47-17-79, 47-32-56** телефонхэм.

1924 гъэм и мэкъуаугъуэ мазэм и 1 пIандзрэ къыдокI

Пэрытщ Бахъсэн и щIалэгъуалэр

«Урысей зэкъуэтым и ЩIэблэщIэ гвардиемэ» Бахъсэн районымрэ кьалэнымрэ щиIэ и щIыпIэ кьудамэхэм я пашэхэу Къуэщысокъуэ Юлиер Зеушэ Алёнэрэ УФ-м и Федеральнэ Зэхуэсым и Кърал Думэм и деж щыIэ ЩIалэгъуалэ парламентым и зэIущIэм хэтащ.

АБы кърихьэлIащ УФ-м и Федеральнэ Зэхуэсым и Кърал Думэм и УнафэщI Нарышкин Сергей, абы и къуэдзэ Железняк Сергей, депутатхэр, къэрал Iуэхущ Iапхъэхэм я лIыкIуэхэр.

Къуэщысокъуэ Юлие а зэIущIэм кьыщыщыпсальэм кьыхихьэщащ Бахъсэн районым щыIэ школхэм я президентхэр хэхыным, кьуажэ щIалэгъуалэм я деж IT технологиехэмкIэ зэпеуэ щегъэкIуэным траухуа Iуэхуэхэр тэмэму кьаэзрехьэлIар.

«Урысей зэкъуэтым и ЩIэблэщIэ гвардиемэ» и Къэбэрдей-Балъкъэр щыналъэ кьудамэм щIалэгъуалэ политикэм зегъэужьынымкIэ лэжьыгъэ купщIафIэхэр ирегъэкIуэкI. Абы щыхьэт тохьуэ кьудамэхэм я урысейпсо рейтингым дэ етIуанэ увыпIэр зэрыщытIыгъыр, - жиIащ «Урысей зэкъуэтым и ЩIэблэщIэ гвардиемэ» и Къэбэрдей-Балъкъэр кьудамэм и пашэ Нэзрэн Беслъэн.

Бахъсэндэс щIалэгъуалэм утыку кьрахьа проектхэр «Урысей зэкъуэтым и ЩIэблэщIэ гвардиемэ» и штаб нэхъыщхьэм кьыщащтащ, нэгъуэщI щIыналъэхэми щапхъэу хуагъэлъэгъуащ.

АЛОКЪУЭ Ариий.

● Аруан щIынатъэ

Псыгуэнсу щаухуэ

Сое джэшхэкIхэм щелэжьыну цех Псыгуэнсу къуажэм щаухуэ. Абы и унафэщI Къудей Беслъэн къыдэгъэзыжьащ.

Iамкъ, ныдыкIэ технологие нэхъыфI дыдэхэм тету я гъэпс Iэнатiэщ зэрыгъэзэжьынущ.

ИРАГЪАЖЬЭМЭ, продукцэу тонн мини 7 илъэсым кьыщIигъэкIынущ, цIыху 15 IэнатIэкIэ кьыдэригъэпэщынущ.

ХьэрычэтыщIэхэу Къудейхэ Залымрэ Беслъэнрэ соер я губгъуэхэм щагъэкIыну я мурадщ. Районым и бэджэндыруплажьэхэри цехым хуэзэфIэкIынум щIоупщIэ икIи етIанэгъэ щегъэжьауэ я къэкIыгъэр зэращIэнум зыхуагъэхьэзыр.

Цехыр гъатхэ дызыхуэкIуэм яутIыпщынущ. Ухуэныгъэм кьыдэкIуэу, соер кьызэращхэну, продукцэр зэращэну щIыкIэхэр ягъэбелджылы.

СОКЪУР Риммэ.

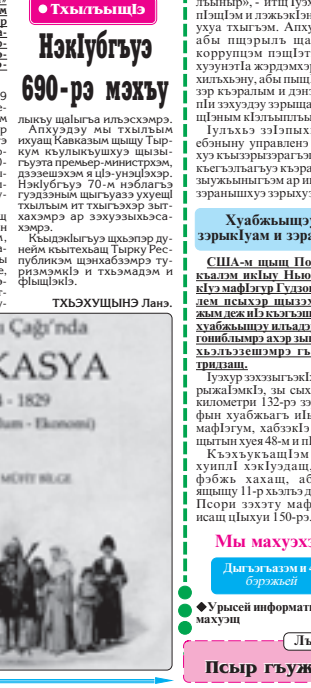

● Тхьэтъыщ1э

НэкIубгъуэ 690-рэ мэхъу

АБы ИХУАЩ 1454 - 1829 гъэхэм ятхауэ Уэсмэн империем и архив нэхъыщхьэм щIэлъ документхэр. Ахэр нэхьыбэу зытеухуар адыгэ тхыдэрэщ, жылагъуэрщ, экономикэрщ. НэкIубгъуэ 690-рэ хьу тхылъыр игъэхьэзыращ Биндже Садыкъ. Мыпхуэдэ тхыль иджы япэу дунейм кьытехьэу аращ.

Тхылъым и гуэдэнымрэ итщ Уэсмэн пащтыхьхэм, Иран шаххэм, Кърым хьанхэм, Урысей къэралыгъуэм и унафэщIхэм, Къэбэрдеймэ и пщы уэлийхэм, Кьартли, Кахетие, Имеретие куржы щIыналъэхэм, Ермэлы щIыпIэм я тетхэм я цIэхэмрэ ящыщ.

ТХЬЭХУЩIНЭ Ланэ.

● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокI

Дунейм щIыхьыбархэр

Коррупцэм пэщIэтыну

УФ-м и Президент Путин Владимир Iэ щIидзащ Iулъхьэм пэщIэтынымкIэ управленэ къралым кьыщыгъэгъанэщым теухуа унафэм. А Iуэхущ Iапхъэм и унафэщIу игъэуващ Плохой Олег.

«Управленэм и кьалэн нэхъыщхьэхэм ящыщщ къэрал кьулыкъущIэхэм ябгъэдэлъ мылъкур кьэдикIыр зэгъэщIэныр, я хэхъуэхъэмрэ зыхуэй-зыхуэфIкэм трагъэкIуадэмрэ зэрызэхъуэхьум кIэлъыплъынымрэ, - игущ Iуэхущ Iапхъэм и лэжьыкIэнэм теуха тхыгъэм. Апхуэдэуи абы пщэрыльэ щащIащ коррупцэм пэщIэтыным хуэунэтIа зэрэдмэхэр кьыхилъхьану, абы пыщIа хабзэр кьэралым и дэнэ щыпIи зэхуэдэу зэрыщагъэзэщIэным ыкIэльыплъыну.

Iулъхьэ зэIэпыхьым ебэныну управленэ щхьэхуэ кьыдэрызэрагъэпэщам кьегъэлъагъуэ кьэралым и зыужьыныгъэм ар икъукIэ зэранышхуэ зэрыхуэхьур.

Хуабжьыщэ зэрыкIуам и зэранкIэ

США-м щыщ Покинсэ кьалэм икIыу Нью-Йорк кIуэ мафIэгур Гудзон, Гарлем псыхэр щызэхэхуэжьым деж иПэ къэгъэщыщIэм хуабжьыщэ ильадэри, ватонибыымрэ ахэр зыныщIа хьэльэзешэмрэ гъэугум тридзащ.

Iуэхур зэхэзыгъэкIхэм зэрыжаIэмкIэ, зы сыхьэтым километри 132-рэ зэрикIуфын хуабжьагъ ящыгъащ мафIэгум, хабзэкIэ зэрыщытын хуея 48-м и пIкIэ.

КъэхъуакъащIэм цIыхунплI хэкIуэдащ, 67-м фэбжь хахащ, абыхэм ящыщу 11-р хьэлъэ дыдэщ. Псори зэхэту мафIэгум исащ цIыхуи 150-рэ.

Мы махуэхэм

Дыгъэгъазэм и 4, бэрэжьей

◆Венэ (Австрие) щекIуэкIынущ щIыдагъэ зыщэ кьэрал 12-м я лIыкIуэхэм я зэIущIэ.

◆Дыгъэгъазэм и 4 - 5-хэм Москва щызэхэтынущ хьэрычэтыщIэ ныбжьыщIэхэм я IV Урысейпсо конгресс.

◆ Уэрэджы Iак Iуэ, КъБАССР-м щIыхь зиIэ и артист **Ало ЛутIэ** кьызэралъхурэ илъэси 106-рэ ирокIу.

◆Адыгей усакIуэ, тхакIуэ, драматург **Тхьэрзыхьуэ Мэжид** кьызэралъхурэ илъэс 86-рэ ирокIу.

Дунейм и щытыкIэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкIэ, Налшык бзыгъэу щыщытынущ. ЩIыпэр махуэм градуси 5 - 2, жэщым градус 12 - 11 щыхъунущ.

Дыгъэгъазэм и 5, махуэку

◆Экономикэ, социальнэ зыужьыныгъэм хэлIыфIыхьхэм я дунейпсо махуэщ

◆ 1936 гъэм СССР-м и Конституцэр къащтащ. КъБАО-р КъБАССР хьуащ.

◆1941 гъэм советыдзэхэм Москва и Iэшэлъашхэм деж нэмыцI-фашистыдзэхэр щрагъэкIуэтыжу щIадзащ.

◆1942 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрым и партизанхэр Лэскэн Езанэм щыIэ нэмыцI быдапIэм теуащ, хэщIыныгъэшхуэ иратащ.

◆ Тхыдэ щIэныгъэхэм я доктор, КъБКъУ-м и профессор, ЩIДАА-м и академик, УФ-ми КъБР-ми щэныгъэхэмкIэ щIыхь зиIэ я лэжьакIуэ **Къумыкъ Тыгъэн** кьызэралъхурэ илъэс 86-рэ ирокIу.

◆Физико-математикэ щIэныгъэхэм я доктор, КъБКъУ-м и профессор, ЩIДАА-м и академик икIи и президент, РАЕН-м и академик, УФ-м, КъБР-м, КъШР-м, АР-м щIэныгъэхэмкIэ щIыхь зиIэ я лэжьакIуэ **Нэхущ Iэдэм** и ныбжьыр илъэс 77-рэ ирокIу.

◆ Публицист, КъБР-м щIыхь зиIэ и журналист, «Адыгэ псалъэ» газетым и редактор нэхъыщхьэм и кьуэдзэ **Жылаев Заурбэч** и ныбжьыр илъэс 53-рэ ирокIу.

Дунейм и щытыкIэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкIэ, Налшык бзыгъэу щыщытынущ. ЩIыпэр махуэм градуси 4 - 2, жэщым - 8 - 3 щыхъунущ.

Зыхьэхьэлэмрэ **ЖЪЭКIЭМЫХЬУ Мариэтэ.**

● Iуащхьэмахуэ лъапэ

Лэжьыгъэр гугъу зыщIыр

«Урысей Ипщ» федеральнэ программэ хэхам зэрыщыубзыхуам тету, Азау къыщыщIэдзауэ Терскол поселкэм нэсыху щрагъэкIуэкI бгым кьех псыдзэмрэ уэсукъхъуэмрэ щызыхьумэ ухуэныгъэхэр.

УЭСУКЪУЭР кьыщехьынкIэ хьуну щыпIэхэм, дэтхэнэми метр 20 и лъагагъуу, Iущ Iапхъ щыдрагъеящ, ар зыубыдыну щIытIэхэр кьыщатIащ, уэсукъхъуэр зэгуэзыхьыну мывэ пирамидэу тхуущIыр щIигъу щагъэуващ. Чегет бгым и кьаблэ нэкIумкIэ тонн щипIлым щIигъу и хьэльагъыну уэсукъхъуэр зэтезыIыгъэну блын щауху.

«Ай-Би-Си Промстрой» подрядгупым и лIыкIуэ Аппаев Щамил къызэрыджIамкIэ, щыпIэр зэрыпубликэм, абы и щыхэмэ я дежкIэ апхуэдэ хабзэ мардэхэм мыхьэнэшхуэ зэраIэри. КъБР-м и Парламентым и депутатхэм я зэфIэкIкIэр, зы лъэныкъуэкIэ законыщIэхэр, къэщтэным, абы къыдэкIуэу республикэм щыпсэкIуэ законхэр егъэзэгъыжьынымкIэ хуэунэтIащ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и законодательствэм зегъэужьынымкIэ сыт щыгъуи унэтIныгъэ нэхъыщхьэр щыхуэхэм я хуитыныгъэхэмрэ щхьэхуитыныгъэхэмрэ кьыдэзгъэпщынырэ, демократиемрэ граждан жылагъуэ зэгъэужьынырщ, республикэм и социально-экономикэ щытыкIэр егъэфIэкIуэнырщ, цIыхухэм я хуитыныгъэхэмрэ щхьэхуитыныгъэхэмрэ кьыдэзгъэпщынырэ, демократиемрэ граждан жылагъуэ зэхэзыхьэныр. Гупсыс зэхэтщ, абы и щыкъэтщ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и депутатхэм я зэфIэкIкIэр, зегъэужьынымкIэ, сыт щыгъуи унэтIныгъэ нэхъыщхьэр щыхуэхэм я хуитыныгъэхэмрэ щхьэхуитыныгъэхэмрэ кьыдэзгъэпщынырэ, демократиемрэ граждан жылагъуэ зэхэзыхьэныр, республикэм и социально-экономикэ щытыкIэр егъэфIэкIуэнырщ, цIыхухэм я зэфIэкIкIэр кьаIэнэшхуэхэр кьаэзэрепIэщытыр кьагурыIуэ. Абы и щыкъэтщ илъэсиплI хуэдизым кьриубыдэу кьащта законхэр икъукIэ куэд зэрыхъури (ахэр 500-м щIегъу), республикэм и хабзэ мардэхэр кьуакIэбгыкIэм лэжьыгъэр гугъу ещI - техникэр кьахуэгъэсэбэпыркъым, нэхъыбэр Iэпщэ кьарукIэ зэфIагъэкIын хуей мэхъу. Мы зэманым а IэнатIэм цIыху 350-м щIигъу пэрытщ.

Бгым кьежьх псыдзэмрэ уэсукъхъуэмрэ щызыхьумэ ухуэныгъэхэр 2008 гъэ лъандэрэ ирагъэкIуэкI. А лэжьыгъэр егIанэгъэ ухуныр я мурадщ. Илъэс кIуам ухуэныгъэхэм я лъэщагъыр ягъэунэхуащ. Зэпымыууэ уэсышхуэ кьесами, кьрагъэха уэсукъхъуэ ин дыдэхэр абыхэм зэтраIыгъащ.

Фигу кьэдгъэкIыжьынщи, «Урысей Ипщ» федеральнэ программэ хэхам ипкъ иткIэ, Зэрэгьыж ГЭС цIыкIум кьытыну токыр зэрагъэшну «Къэщхьэтау», «Псыгуэнсу» подстанцэр егъэфIэкIуэныр, Iуащхьэмахуэ лъапэ щаукъуэдий псы кIуапIэхэмрэ Нартсанэ - Нарзанытпсэм я Ауз - Джылы-Су - Iуащхьэмахуэ автомобиль гъуэгумрэ и кIэм нагъэсыну я мурадщ.

ГъуэлъпIэ 250-м тещIыхьауэ щIыхубзи 150-рэ зэуэ зэкIуэлIэну перинатальнэ центрыр яухуэ. Мы гъэм а лэжьыгъэхэм бюджет мылъкуу сом мелард 1,7-м щIигъу хухахащ.

ТАРИМ Алисэ.

Хуэфащэ гулъытэ

● Щэнхабзэ

«Къэбэрдей-Балъкъэрым и щэнхабзэр 2013 - 2017 гъэхэм» къэрал программэм ипкъ иткIэ, лэжьыгъэ зэхуэмыдэхэр ирагъэкIуэныщ музейхэмрэ библиотекэхэмрэ, театр гуэзджэмрэ кинематографиемрэ зегъэужьыным, цIыхубэ Iэщ Iагъэхэр хъуэныкъуэ хуэфащэ гулъытэ яхуэщIынымрэ теухуауэ, щытми, программэр гъэзэщIэным хуэхахащ сом мелардри 7,5-рэ.

ЩОДЖЭН Лианэ.

Дзэлыкъуэ щIыналъэми щохьэщIэ

Тыркум щыщ ди лъэпкъэгъуэгу КъБКъУ-м щеджэхэр Дзэлыкъуэ куейм щыхьэщIащ. Районым и цIыхухэр ныбжьыщIэхэм гуапэу къыпежьащ: лъэпкъ фащэ ящыгъыу, адыгэ шхыныгъуэхэр яIыгъыу. Ди хэкуэгъуэхэм псалъэ гуапэкIэ зыкъыгъуэзащ район администрацэм и лэжьакIуэ Бэрэгъун Арсен. Дзэлыкъуэкъуажэ и щIыпIэ администрацэм и унафэщI Бжьахъуэ Пщымырэз, районым и нэхъыжьхэм.

ХьэщIэхэр яшащ Дзэлыкъуэкъуажэ ЩэнхабзэмкIэ и унэм. Абы и Iущ Iыхьшхуэм щагъэпльагъуэрт районым и цIыху цIэрыIуэхэмрэ Хэку зауэшхуэм хэтахэмрэ я сурэтхэр. ЩIалэгъуалэм гъэщIегъуэн ящIыхьащ, сурэтыщI ныбжьыщIэхэм я Iэдакъэщ Iэкъ Iэр, ар кьакIуэхэм ящIа хьэпшыпэмыIэужьыгъуэхэр, тхыдэмкIэ школ музейхэм я хьэпшыпэхэр.

Районым, абы щызэрахьэ хабзэм, КъБР-м и лъэпкъхэм я щэнхабзэм щагъэгъуэзэну, студентхэр «стIол хьурейм» ирагъэблагъащ. Псэльэн ирагъэжьа и пэ, хьэщIэхэм папщIэ кьэфащ Сочэ щекIуэкIыну ЩIымахуэ Олимпиадэм ди республикэм щыщу хэтыну ираГъэблагъэ «Маленький джигит» ансамблым и гъэсэнхэр.

Бэрэгъун Арсен тепсэлъыхьащ куейм и тхыдэм, и цIыхухэм я псэукIэм. Дзэлыкъуэкъуажэ щыIэ Жылагъуэ советым и унафэщI Асльэн Михаил хьэщIэхэр кIэщIу щигъэгъуэзащ Псынэдахэ кьуажэм и тхыдэм икIи яхуигушIащ. ЕзыМ къыдигъэкIа тхыльхэр: «Я люблю тебя, земля моя», «Истоки».

- Хэкум гъунэгъу хуэзыщI мыпхуэдэ зэIущIэхэр хамэщI щыпсэу ди лъэпкъэгъуэм я дежкIэ хуабжьу щхьэпэщ. Си гугъэщ хабзэр, бзэр яхъуэмэныкIэ ахэр сэбэп хъуну, - кьыхигъэщащ КъБР-м Хьэбарегъащ Iуэхущ IапхъэмкIэ, жылагъуэ, дин зэгухьэныгъэхэмкIэ и министерствэм и лэжьакIуэ Жырыкъ Фатiимэ.

Дзэлыкъуэ районым япэу дыкьихьауэ аращ. Ауэ щыхъукIи, ар апхуэдизкIэ ди гум дихьащи, иджыри кьытедгъэзэну дыхуейщ, - жиIащ КъБКъУ-м и юридическэ къудамэм и студент Кынык Салтук.

Зэ1ущ1эр адыгэ джэгукIэ зэхущIыжащ.

ГУIЭТ Зитэ.

● Ди зэпыщIэныгъэхэр

Iулъхьэ зэрызэIэпахым, коррупцэм пыщIа Iуэхуэхэр зэралэжьым е ялэжьыну зэрызагъэхьэзырым теухуа хъыбархэм фыщыгъуазэмэ, сыт хуэдэ зэманми фыпсалъэ хъунущ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэм и Администрацэм и деж щыIэ **8 (8662) 47-17-79, 47-32-56** телефонхэм.

Лъэпкъ Iуащ1эгъэ:

Псыр гъуэжми, жапIэр кьонэ.

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

Гуфэгъэ гъэцэ

(Кlэухыр. Пэщlэдзэр 1-нэ нап.)

Зэрыгурыlуэгъэущи, экономикэр lээху нэхъыщхьэхэм ящыщщ икlи абы зэпымыуэ зимыужьу щытмэ, цыхуэхэр лэжьапlэнкlэ къызэгъэпэщыным, абыхэм я псэукlэр егъэфlэкlуэным пыщlа lэуэхуэр пхудагъэкlыныкъым. Арщ а лэжьыгъэм депутатхэм я нэ1э сыт щыгъуи щытетыр. Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентым иужьрей илъэсхэм экономикэм ехьэлlа хабзэ мардзу мыкъэнэшхуэ зиlэхэр, республикэм и социально-экономикэ зыужьныныгъэр зыужьныныкlэ, экономикэм къухэзэщlагъэуlуэ инвестицэхэр нэхъыбэ щыныкlэ lэмалхэр ещхьыгъэпэщхэр къыщытащ. Абыхэм ящыщщ, псалъэм папщlэ, «Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и стратегие планхэр зэхэлъхьэным и lуэхукlэ», «2012 - 2015 гъэхэм Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и социально-экономикэ зыужьныныгъэмкlэ программэм и lуэхукlэ» законхэр. Ялъ законым еубзыхуу Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и социально-экономикэ зыужьныныгъэм ехьэлlа стратегие планыр зэрыдзэхалъхьэ щыкlэр, а лэжьыгъэм хэтхэм ялъ полномочиехэр. Къыкlэлъыкlуэ законым абы нэхъри зрегъэужь икlи планыр щызэхалъхьэ мурадкlэр еубзыху, зэфlэгъэкlыпхъэхэр, апхуэдэу зыхуущlэкъуэн хуей lуэхуэхэр нлъу къещ.

Зэрыгурыlуэгъэущи, гулъытэ нэхъыщхьэр сытым джеи худоунэт социальнэ lэнатlэм. Псори дыщыгъуазэщ лэжьыгъэ lэнатlэхэм щыхуэхэм я хуитыныгъэхэр зэрыщахъумэр, узыншагъэр хъумэныкlкlэ lэнатlэмрэ социальнэ lэнатlэмрэ я щытыкlэр, аэр хабзэ мардэхэмкlэ къызэрызэгъэпэщар граждан жылагъуэм зэрызиужьыр зыхуэдэм, къэралым иригъэкlуэкl социальнэ политикэр цыхуэм зэрытещlыхьам я дамыгъэу зэрыщытым. Абы къыхэкlыу цыхуэфэм я lыкlуэхэм законхэр зыбдгъэкlыныкlкlэ иратъэкlуэкl лэжьыгъэм уэвгlэшхуэ щебыщ социальнэ lуэхуэхэр зэблагъэкlыным хуэунэтlа законопроектхэр гъэхъэзырыным. Къапщтэмэ, республикэм иджыпсту щызэкlуэ «2015 гъэм нэсыху Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм щыlэ демографие щытыкlэр егъэфlэкlуэныкlкlэ республикэ программэ хэхам и lуэхукlэ» КъБР-м и законыр. Абы щыубзыхуа программэ къалэнхэм lэмал къат Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и социально-демографие зыужьыкlэм пыщlа гугъуехьхэр дзгъэкlныныкlкlэ икlи демографие щытыкlэр зэрыльагъуэ егъэфlэкlуэныкlкlэ. А мурадырщ зыхуэунэтlар «Анэм и щыхъ» медалыр тынри. Ар иджнэпсту хуагъэфащэ сабиитху е нэхъыбэ зыпlа анэхэм. Ди республикэр хеубыдэ мы зэманым лlэхэм нэхъри къалъхуэр щынэхъыбэ щыналъ зыбжанэм.

Зи ныбжьыр хэкlуэта цыхуэхэм, ветеранхэм, ныкъуэдыкъуэхэм яхуэгъэза социальнэ политикэр пхыгъэкlыным хиубыдэу зохъалъхьауэ ягъэзащlэ 2011 - 2013 гъэхэм ятещlыхьа «Нэхъыжьхэр», 2013 - 2015 гъэхэм ятещlыхьа «Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм псоми я lэхуэхэр щыдгъэзыныр», «Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм цыхуэ гуп щхьэхуэхэм къэрал социальнэ дзlэпыкlыныгъэ щетыныр» республикэ программэ хэхаэр.

Къэбэрдей-Балькъэрым и щыналъэр зыхуэбгъэдэн щымыlэу къулейщ, дунейм и щытыкlэр тэмэмщ, абы къыхэкlыу иджырей турист-рекреацэ комплекс лъэщ зэтетгъэувэныкlэ lэмал псори иlэщ. Абы папщlэ зыхуэфащэ инвестицэхэр зэщlэгъэуlуапхъэщ. Аращ инвесторхэм папщlэ lэмал тэмэмхэр къызэзыгъэпэщ, къэрычэт lэнатlэ мыинхэмрэ курытхэмрэ зегъэужьныныкlэ Къэбэрдей-Балькъэр и Парламентым зэпымыуэ гулъытэ зэрыхуищlыр. Сэ щапхъэу къэсхьар иужьрей илъэсхэм курыгубудэу къащта закон нэхъыщхьэхэрщ икlи аэр ди щыналъэм и гъащlэм и лъэныкъуэ псоми япыщlащ.

- КъБР-м и Парламентым и иджырей хэхыгъуэм хэтхэр лэжьыгъэм дауэ хуэщlа?

- Иджырей хэхыгъуэм и депутатхэр lуэху зэфlэзыгъэкlыф, зыпэрыуэ lэнатlэм хэзыщlыкlкl, нобэрей зэманым кlыгъэувэхэм щыгъуазэ защlэщ, абы къыхэкlыу къыкlуэкlкl lуэхуэхэр тэмэму дагъэкlыф. Жылlэну ирикъунщ депутату плIы къэс етхуанэр щlэныгъэхэм я кандидату, депутат псоми я процент 7-р щlэныгъэхэм я доктору зэрыщытыр. Закон лъабжьэхэм зегъэужьныкlкlэ къытпэщыт къалэнхэр къэтлъытэри, нэхъ япэкlэ щыlэ комитетэ 8-м я пlэкlэ дэ комитет 16 къызэдгъэпэщащ. Апхуэдэ зэхъуэкlныныгъэхэм я фlыгъэкlэ социально-экономикэ зыужьныныгъэм пыщlа lуэху нэхъыщхьэхэм хуэхафащэ гулъытэ ягъэзащlащ, депутатхэм я егупlуныгъэри lуэху пыухыкlахэм хуэунэтlа lуэхущ. Иджыпсту комитетхэм я лэжьыгъэм къыщызэщlаубыдэф Къэбэрдей-Балькъэрым и зыужьныныгъэм и унэтlныныгъэ нэхъыщхьэ псори икlи, абы кьыдэкlуэу, депутатхэм я щlэныгъэмрэ зэфlэкlыкlмрэ нэгъэсауэ къэгъэсэбэпа мэхъу.

Парламентым нэгъуэщl зы комитети щыlщ, республикэм и Конституцм и мардэ пыухыкlам илъ икlи иткlэ къызэрагъэпэщауэ икlи статус хэха иlэу. Ар Лъэпкъхэм я зэхущытыкlэхэмкlэ конституцэ парламент органу къэлъытаныгъэ комитетыщ. Абы я бжыгъэкlэ зэхуэдизу урысхэр, адыгэхэр, балъкъэрхэр хагъэхьэ. Комитетыр парламент зэгухэныныгъэу зэрыщытым къыдэкlуэу, лъэпкъхэм я lыкlуэхэм я lуэху еплъыкlэр щыдзэхуауэ зэпымыуэ зэпсэльалlэщ. Апхуэдэ комитет дызэриlэр щыхьэт тохъуэ ди республикэр псэупlэ зыхуэхъуэ лъэпкъ псоми я сабэп зыхэлъхэр къалъытэнкlэ лъэпкъ политикэм и мурад нэхъыщхьэу зэрыщытым.

КъБР-м и Парламентым и иджырей еплlанэ хэхыгъуэм и мандатхэр политикэ парту 4-м – «Урысей зэкъуэтым», КПРФ-м, «Захуагъэ зэрыщlэ Урысейм», ЛДПР-м и лыкlуэхэм ятыгъэщ. УФ-м и Федеральнэ Зэхуэсым и Къэрал Думэмэ хэт а фракцэхэр ди дежи тэмэму щызэдолажь.

Иджырей хэхыгъуэм хиубыдэу нэрылъагъуэ къаугъэпэщlэжащ Парламентым и зэхэлъкlэр. Зэрыщытыр, Парламентым и зэхэлъкlэр 110-м щегъэжьауэ 72-м нэсу ягъэмэщlащ, абыхэм ящыщу зэпымыуэ Парламентым депутат 18-р щолажьэ.

- Атlэ депутатхэм я лэжьыгъэр къыльахъэркъэ абыхэм я политикэ lуэху еплъыкlэхэр зэрызэтемыуэхэм?

- Хьэуэ. КъБР-м и Парламентым и иджырей хэхыгъуэм хэт политикэ хэдзыныгъэм и мылъкум техуэ налогхэмкlэ зыужьныныным, инвестицэ лъжьыгъэ езыгъэкlуэкl lуэхуцlапlэхэм я хэхъуэм техуэ налогыр гъэмэщlэным я lуэхукlэ», «Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм къэралымрэ щыхъуэхуэмрэ зэрыщlэзэлажьэм и lуэхукlэ» КъБР-м и законхэр. Шэч къытумыхьэжу жыпlэ хуэунщ республикэм инвесторхэм яхуэгъэзауэ къыщащта законхэр къэралым нэхъ щыпэрыт дыдэхэм зэращыщыр. Хабзэ мардэхэр иратъэфlакlуэ, Къэбэрдей-Балькъэрым и экономикэм инвестицэхэр къыхэзыльхьэну хьэзыр хъурычтыщlэхэм зэрадзэлажьэ хабзэхэмрэ абы пыщlа lуэхугъуэмрэ зэпымыуэ къагъэщlэрщlэж.

Апхуэдэу къэгъэльэгъуапхъэщ ди щыхуэхэм я псэукlэр егъэфlэкlуэным и льэныкъуэкlэ куэд зэпытэта хьэрычэт lэнатlэ мыинхэмрэ курытхэмрэ зегъэужьныным КъБР-м и Парламентым зэпымыуэ гулъытэ зэрыхуищlыр. Сэ щапхъэу къэсхьар иужьрей илъэсхэм курыгубудэу къащта закон нэхъыщхьэхэрщ икlи аэр ди щыналъэм и гъащlэм и лъэныкъуэ псоми япыщlащ.

**- КъБР-м и Парламентым и иджырей хэхыгъуэм хэтхэр щыхуэхэм я псэукlэр егъэфlэкlуэным и законыр щыlэ демографие щытыкlэр егъэфlэкlуэныкlкlэ республикэ программэ хэхам и lуэхукlэ» КъБР-м и законыр. Абы щыубзыхуа программэ къалэнхэм lэмал къат Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и социально-демографие зыужьныныгъэм ехьэлlа стратегие планыр зыужьныныгъэ щыlкlэр, а лэжьыгъэм хэтхэм я полномочиехэр. Къыкlэлъыкlуэ законым абы нэхъри зрегъэужь икlи планыр щызэхалъхьэ мурадкlэр еубзыху, зэфlэгъэкlыпхъэхэр, апхуэдэу зыхуущlэкъуэн хуей lуэхуэхэр нлъу къещ.

Зэрыгурыlуэгъэущи, гулъытэ нэхъыщхьэр сытым джеи худоунэт социальнэ lэнатlэм. Псори дыщыгъуазэщ лэжьыгъэ lэнатlэхэм щыхуэхэм я хуитыныгъэхэр зэрыщахъумэр, узыншагъэр хъумэныкlкlэ lэнатlэмрэ социальнэ lэнатlэмрэ я щытыкlэр, аэр хабзэ мардэхэмкlэ къызэрызэгъэпэщар граждан жылагъуэм зэрызиужьыр зыхуэдэм, къэралым иригъэкlуэкl социальнэ политикэр цыхуэм зэрытещlыхьам я дамыгъэу зэрыщытым. Абы къыхэкlыу цыхуэфэм я lыкlуэхэм законхэр зыбдгъэкlыныкlкlэ иратъэкlуэкl лэжьыгъэм уэвгlэшхуэ щебыщ социальнэ lуэхуэхэр зэблагъэкlыным хуэунэтlа законопроектхэр гъэхъэзырыным. Къапщтэмэ, республикэм иджыпсту щызэкlуэ «2015 гъэм нэсыху Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм щыlэ демографие щытыкlэр егъэфlэкlуэныкlкlэ республикэ программэ хэхам и lуэхукlэ» КъБР-м и законыр. Абы щыубзыхуа программэ къалэнхэм lэмал къат Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и социально-демографие зыужьныныгъэм ехьэлlа стратегие планыр зыужьныныгъэ щыlкlэр, а лэжьыгъэм хэтхэм я полномочиехэр. Къыкlэлъыкlуэ законым абы нэхъри зрегъэужь икlи планыр щызэхалъхьэ мурадкlэр еубзыху, зэфlэгъэкlыпхъэхэр, апхуэдэу зыхуущlэкъуэн хуей lуэхуэхэр нлъу къещ.

Зэрыгурыlуэгъэущи, гулъытэ нэхъыщхьэр сытым джеи худоунэт социальнэ lэнатlэм. Псори дыщыгъуазэщ лэжьыгъэ lэнатlэхэм щыхуэхэм я хуитыныгъэхэр зэрыщахъумэр, узыншагъэр хъумэныкlкlэ lэнатlэмрэ социальнэ lэнатlэмрэ я щытыкlэр, аэр хабзэ мардэхэмкlэ къызэрызэгъэпэщар граждан жылагъуэм зэрызиужьыр зыхуэдэм, къэралым иригъэкlуэкl социальнэ политикэр цыхуэм зэрытещlыхьам я дамыгъэу зэрыщытым. Абы къыхэкlыу цыхуэфэм я lыкlуэхэм законхэр зыбдгъэкlыныкlкlэ иратъэкlуэкl лэжьыгъэм уэвгlэшхуэ щебыщ социальнэ lуэхуэхэр зэблагъэкlыным хуэунэтlа законопроектхэр гъэхъэзырыным. Къапщтэмэ, республикэм иджыпсту щызэкlуэ «2015 гъэм нэсыху Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм щыlэ демографие щытыкlэр егъэфlэкlуэныкlкlэ республикэ программэ хэхам и lуэхукlэ» КъБР-м и законыр. Абы щыубзыхуа программэ къалэнхэм lэмал къат Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и социально-демографие зыужьныныгъэм ехьэлlа стратегие планыр зыужьныныгъэ щыlкlэр, а лэжьыгъэм хэтхэм я полномочиехэр. Къыкlэлъыкlуэ законым абы нэхъри зрегъэужь икlи планыр щызэхалъхьэ мурадкlэр еубзыху, зэфlэгъэкlыпхъэхэр, апхуэдэу зыхуущlэкъуэн хуей lуэхуэхэр нлъу къещ.

- КъБР-м и Парламентым и депутатхэр иужьрейуэ щыхъхьныум и пэ къыхуну псаусмакъ нуэд ящlуэкlауэ щытащ зы мандат хэхыпlэ округгэр зэрагъэкlуэдыжам теухуауэ. Апхуэдэ округэм щыхъ депутатхэр абыхэм папщlэ lэ зыlэт псоми яцlыхуурт. Атlэ хэхыныгъэхэр дауэ ямыкlуэкlамэ, нужькlэ властым и лыкlуэ органыр къыщызэрагъэпэщым а lуэхур сэбэп хъуэ?

- Парт спискхэм тету хэхыныгъэхэр зэрырагъэкlуэкlар со тэмэму хъхьэлъэтэ. Псом япэу жысlэнщи, пропорциональнэ хэхыкlэр парламент лэжьыгъэм и политикэ уэнтlныныгъэр гъэльэщlыным хуэунэтlащ икlи зи lуэху еплъыкlэмэ нэхъ мащlэхэм я псалъэр къэлъыта хуэныкlкlэ lэмалхэр къет. Мажориатрэнэ хабзэм тету хэхыныгъэхэр щрагъэкlуэкlкlэ, текlуэхэм я телъхъэу щымытахэм lэ зэрагlэтар зыщlыпlи къыщыхъщыжьрыным. Къызэгъэпэщыныгъэ lуэхум и лъэныкъуэкlэ къапщтэмэ, хэхыныгъэхэр иджыпсту зэрырагъэкlуэкl щыкlэм и ефlэкlныныгъэ нэхъыщхьэ дыдэу къэплъытэ хъунущ зы депутатым и полномочиехэр щыщlэхьащхьам и деж щlэуэ хэхыныгъэхэр къызэрагъэпэщу абыхэм ахъшэ трагъэкlуэдэн хуей зэрымыхъуэр. Парламентым и епlланэ зэхуэсыгъуэм хэта депутатхэм ящыщ зыкъомым кlуныкlуэ ягъэхэзэр кьратуръ хэкlыжащ, ауэ хэхакlуэхэм lэ щlаlэта партхэм я лыкlуэхэм Парламентым и депутатым и мандату хуит къэхъуар иратыжащ. Зы мандаткlэ щыхъх округхэм щыlэ хэхакlуэхэм ящыхъ я депутатэр щlыкlуэу зэрыщытам къытедгъэзэжмэ, цыхуэхэм тэмэму япыщlа дэтхэнэ партми апхуэдэ ефlэкlныныгъэм ящlэдзкlэ lэмал псори ямыгъэрыгъэпэщыфынущ.

- Республикэм и къэрал властым и гъэзэщlакlуэ органхэмрэ законхэр къыдэзыгъэкlи органымрэ зэрызэпыщlам, ахъшэ зэрыщlэзыгъэкlыным и лъэныкъуэкlэ зэрыщытыр?

- Зэрыгурыlуэгъэущи, законхэр къыдэзыгъэкlи органым и дежкlэ мыхьэнэшхуэ иlэщ ар щlыналъэм и lэтащхьэм, зэрыщыту властым и гъэзэщlакlуэ органхэм зэрадзлажьэм. Дэ иджыпсту щlэх къытредмыхьэжу жыпlэ хъунущ апхуэдэ лжьыгъэр тэмэму зэрызэтеувар. Абы и фIыщlэкlэ законхэр гъэхъэзырыныр къыщытхьэжмэ пыщlа лэжьыгъэхэр нэхъ зэуIуу йокlуэкlи икlи ар сэбэп зыхъуэ республикэм и къыпащlыт къалэнхэр дзгъэкlныныкlкlэ. Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и lэтащхьэ Къанокъуэ Арсен и жэрдэмкlэ КъБР-м и Правительствэм законопроект куэд щlэзыгъэзыуэрэ къыхэкlыу, ауэ къэгъэсэбэп зыхъуэ къыльатэнкlэ, Парламентым и къэралым и гимнэм щlэту.

Ауэ, зэрыгурыlуэгъэущи, лэжьыгъэм къыщагъэсэбэп lэмалхэм захъуэж, зэпымыуэ зэрыщlэзыгъэкlыжауэ. Псалъэм папщlэ, 2011 гъэ лъандэрэ конституцэ мардэу уващ КъБР-м и Правительствэм иригъэкlуэкlа лэжьыгъэм кърикlуахэм ятеухуауэ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и lэтащхьэм гъэкъэсэ отчет зэрищlыр. Тхьэмахуэ зэхуакlуэ къэс зэ Парламентым и Президиумым и зэлъщlэжьхэм хиубыдэу Правительствэм иригъэкlуэкl лэжьыгъэм топсэлъэхьэ. Апхуэдэ зэманым депутатхэм я пащхьэ къыщопсалъэ lэнатlэ зэмылlэужьыгъуэхэм я щытыкlэмкlэ жэуап зыхь министрхэмрэ адрей къулыкъущlэшхуэхэмрэ, апхуэдэу къэпщытакlуэ, къэлъыпlакlуэ органхэм, хозяйствэ зезыхьэ субъект инхэм я унафэщlхэр, щlыпlэ унафэр зезыгъакlуэ органхэм я lэтащхьэхэр. Парламентым кlэлъыплъныгъэ егъакlуэкlыныкlкlэ депутатхэм зыубгъуауэ къагъэсэбэп lэмалхэм ящыщщ lэнатlэ зэмылlэужьыгъуэхэм я лlыкlуэхэр къызрихьэлlэ зэlущlэхэр къызэрызагъэпэщыр, апхуэдэ зэхьэхэхэр нэгъуэщl щlыпlэхэм зэрыщрагъэкlуэкlыр. Сыззереплъымкlэ, апхуэдэ лжьэкlэм сэбэпынагъ къехь, сыту жыпlэмэ цlыху куэд хэту дэтхэнэ гугъуехьхуиту куууэ зэпэкрахьныкlэ lэмал ягъуэт.

Парламент кlэлъыплъныгъэм и lэмал лъэщу щыт парламент едзэуныгъэхэр, лъэныкъуэ куэдым я лlыкlуэхэр зыхэт зэlущlэхьхэр жыджэру къагъэсэбэп Парламентым и къэралым зэтехьмэ. Апхуэдэ зэlущlэхэм lэнатlэ куэдым ехьэлlа lуэху зэмылlэужьыгъуэхэм щыхуэплъэ.

А псоми къадэкlуэу дэ зэпымыуэ къыдопсалъэ щlыхь, гуп щlэныгъэхэм, экономикэм и lэнатlэ зэмылlэужьыгъуэхэм я lуэхуэр къызыльхьэ дэтхэнэ гъуэгуфэм и щхьэусыгъуэхэр нэхъ мащlэ зэхэдгъэкlыныкlэ сабэп хъуну lэмалхэр. Апхуэдэ lуэхуэхэм ящыщ цlыхуэхэм яхуэщlыхьыр. Зы лъэныкъуэкlэ къапщтэмэ, ар хэхакlуэхэм я lуэху еплъыкlэр къэпщlэн папщlэ хэкlыпlэ хъарзынщ, абы къыдэкlуэу депутатхэмрэ властым и гъэзэщlакlуэ органхэмрэ тэмэму зэдзлажьэныкlкlэ дзlэпыкlуэгъуэ.

Депутатхэр хэхакlуэхэм щlэхщlэхьырэ яlуущ, абы къыдэкlуэу, зи щхьэ lуэхуфlэ къекlуэпlэ щlыпlэм ихуэзэну зэман къаугъэтыф. Апхуэдэ зэlущlэхэр зи фракцэхэр Парламентым хэт Урысейпсо политикэ партхэм я щыналъэ жылагъуэ lуэхущlапlэхэмрэ республикэм и муниципальнэ щlыналъэхэмэ къыщызэрагъэпэщ.

А псоми къадэкlуэу, КъБР-м и Парламентым и лэжьыгъэм дэтхэнэми щыгъуазэ зищlыфын папщlэ, зыхуэфащэ информацыр Интернетым иратыжьа. Апхуэдэуи, Парламентым щыlэщ щlыхуэхэр пlэщlэгъуэкlэ здэпсалъэ хуэн телефон. Жэщми махуэми абыкlэ къэпсалъэу дэтхэнэми хьыбар дигъащlэ хъунущ. Iэнатlэ зэмылlэужьыгъуэхэм законодательствэр къызэрыщыщlэуэ паудым теухуауэ. Апхуэдэу а телефонымкlэ цlыхуэхэр къагурымыlуэ lуэхуэхэм щlэупщlэну е гугъуехь пыухыкlахэр дагъэкlыныкlкlэ дзlэпыкъуэгъуэ зэрыхуэныкъуэр къыджаIэну Iэмал яlащ.

Аращи, къызэрэпэщыныгъэ lуэхуэхэм ехьэлlауэ къапщтэмэ, ди лэжьыгъэм щlэуэ куэд хэлъщ. Ауэ, сыт хуэдэ хабзэхэр зэтемыуэмэ, ди дежкlэ нэхъыщхьэ дыдэр республикэм исхэм ядэlэпыкlуэныгъэр, хэхакlуэхэм епсэльэныгъэр. Ар зэхъуэкlныныгъэ лъэпкъ имыгъуэту республикэм и къэрал властым зыкlэхэр къыдэзыгъэкlи органхэм нэхъыщхьэм ильэс куэд лъандэрэ къыдекlыжьыкlа хабзэщ.

- Иужьрей илъэсхэм фи лэжьыгъэм хиубыдэу зэхъуэкlныныгъэхэм ящыщщ КъБР-м и Парламентым и щlэныгъэхэр зэблагъэкlыным хуэунэтlа законопроектхэр. А жэрдэмыр ди гъунэгъу щыналъэхэм я парламентархэми Урысей Федерацэм и Президентым и полномочиехэр щыхуэхэм Урысей Федерацэм и Парламентым и депутатхэр я Ассоциацэмрэ абы и комитетхэмрэ яхуэгъэзауэ хабзэр щыпагъэкlыжу жыджэру лэжьащ икlи а зэгухьэныгъэм зегъэужьныкlкlэ куэд зэфlагъэкlащ.

2010 гъэм Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентым Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ округым Урысей Федерацэм и субъектэ хиубыдэхэм я къэрал властым закон хъуэдэ къыдзыгъэкlи и органхэм яхуигъэльэгъуауэ щытащ Кавказ Ищхъэрэ Парламент Ассоциацэ къызэрыкlыжьыкlа. А жэрдэмыр ди гъунэгъу щыналъэхэм я парламентархэми Урысей Федерацэм и Президентым и полномочиехэр щыхуэхэм Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ округым щыlэми къыддэльагъуэ щытащ. Абы икlи иткlэ Кавказ Ищхъэрэ Парламент Ассоциацэр къызэрэпэщыныкlкlэ конференцыр Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентым Налшык къалэм щызэхуищэсащ 2011 гъэм накъыгъэм и 27-м. А конференцым Кавказ Ищхъэрэ Парламент Ассоциацэр къызэрэпэщыныкlкlэ зэгурыlуэныгъэм Iэ щыщlадзащ, апхуэдэу а зэгухьэныгъэм и Уставымрэ Регламентымрэ къыщащтащ.

Кавказ Ищхъэрэ Парламент Ассоциацэр зытелажьэ мурадхэмрэ абы къыбгъэдэхуэ къалэнхэмрэ ди щlыналъэм зегъэужьныныкlкlэ мыкъэнэшхуэ яlащ. Абыхэм ящыщщ Урысей Федерацэм и политикэр Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ округым и щlыналъэм щыlэ субъектэ Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ округым хиубыдэ псоми я дежкlэ мыхьэнэшхуэ зиlэ адрей lуэхуэхэр дзгъэкlныныр. Къзгъэльэгъуапхъэщ ди республикэм щыпсэухэми округым и адрей щlыхуэхэми я сабэп зыхэлъхэр хъумэным хуэунэтlауэ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентым дзlэпыкlыныр, апхуэдэу Кавказ, политикэ лэжьакlуэ хъунуэр гъэхъэзырыныр мыхьэхэмырщ. Иджыпсту КъБР-м и Парламентым и деж щыlэ Щlалэгъуалэ палатэм и ещанэ зэхуэсыгъуэр мэлажьэри, Парламентым ныбжьыщlэхэм я лэжьыгъэр республикэм щыlэ щlалэгъуалэ зэщlэхьеныгъэм зегъэужьныныкlэ сабэпышхуэ зэрыхуэгъэ си гуапэу къыхьыгъэщ. Щlалэгъуалэ палатэм республикэм и мызакъуэу, щlыналъэ зэхуэку, федеральнэ утыкуэхэм и цlэр щигъэlуащ. Дэ дегъэгуфlэ а палатэм нэхъ япэкlэ хэтахэмкlэ хэтхэми ящыщу куэдым политикэм бизнэсым, зэпхуэдэ ягъэпсу зэрызыкъыщагъэльагъуэм. Абыхэм ящыщ куэд щlыпlэ унафэр зезыгъакlуэ органхэм я депутату хахащ, къэрал, муниципальнэ къулыкъущlэу ягъэуващ, языныкъуэхэр хьарычэт lэхуэм хэзэгъащ.

- Псоми дощlэж 2010 гъэм и щlышынэ мазэм, Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ округыр къыщызэрагъэпэщащ щlыгъуэ, уэ Кавказ Ищхъэрэ Парламент Ассоциацэ къызэрыпэщыным теухуа жэрдэм къыхэплъхьауэ зэрыщытар. Уэ узипашэ органыр иджы а Ассоциацэм зэрыщдалажьэм и гугъу къытпащlащ?

- Езым и полномочиехэм япкъ иткlэ, Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентыр хущlокъу Урысей Федерацэм и адрей субъектхэм я къэрал властым закон хъуэдэ къыдзыгъэкlи и органхэм, апхуэдэу нэгъуэщl къэралхэм я парламентхэм зэрапыщlам зэригъэубгъуну. Сэ къызэрыслъытэмкlэ, ар хуабжу сабэп мэхъу депутатхэм я зэфlэкlыныгъэм хэгъэхьэжыным. Ар къыдэкlуэу ди лэжьыгъэм я къызэрыкlуэкlыр егъэфlэкlуэныкlкlэ.

Хэхауэ жысlэну сыхуейщ КъБР-м и Парламентыр къыщызэрагъэпэща япэ илъэсхэм щегъэжьауэ ящlыпlэхэм щрагъэжьауэ Адыгэ Республикэм Законэр къэзыщlэ з Зэхуэсым (Хасэм), Осетие Ищхъэрэ-Алание Республикэм и Парламентым, Къэрэшей-Шэрджэс Республикэм и Щlыхуб Зэхуэсым (Парламентым), Ингушэ Республикэм и Щlыхуб Зэхуэсым, Тэтэрстан Республикэм и Къэрал Советым быдэу япыщlауэ къызэрекlуэкlыр.

Мыкъэнэ хэха иlащ Адыгэ Республикэр, Къэрэшей-Шэрджэс Республикэр зыхьыхь Парламент Совет къызэрэпэщыным теухуа зэгурыlуэныгъэм 1997 гъэм и бадзэуэгъуэ мазэм Iэ зэрыщlадзам. А зэгухьэныгъэм и Iэтащхьэм и Къэрал Думэм, Ленинград областым Законэр къыдзыгъэкlи и Зэхуэсым я делегацэхэр.

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм иlэ парламент зэпыщlэныгъэхэр Урысей Федерацэм и Федеральнэ Зэхуэсым, Урысей Федерацэм и адрей субъектхэм я къэрал властым закон хъуэдэ къыдзыгъэкlи органым и депутатхэмэ, тхузэфlэкlыкlэ къэдгъэнэнкъым фи lуэхуэр дзэзыгъэкlын зыхуэфащэ Iэмалхэр зэтедгъэувэн папщlэ. Дэ нэгъуэщl мурад димlэкъым, республикэм, абы щыпсэухэм дахуэлэжьэн, Урысейм дыхуэлэжьэн фlэкlыкlэ. Шэч къытесхьэркъым зэ дяпэкlэ едгъэкlуэкlыну лэжьыгъэмфlы къызэрыпэкlуэнум. Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм зегъэужьныныкlэ ар сэбэп зэрыхъунум.

Епсэлъар
БАТЫР Любэщ.

Къэбэрдей учредительнэ зэхуэсышхуэм хэтхэр.
Напшык, 1921 гъэ, щэкlуэгъуэ.

Москва щекlуэкl зэlущlэм хэтщ КIэщ Хьэлимэтрэ Шукай Розэрэ. *1936 гъэ.*

Абхъазым къикlа лыкlуэхэр КъБР-м и Парламентым щохьэщlэ.
2009 гъэ.

КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм хэтхэр Налшык щызэlуощlэ. *1982 гъэ.*

● «Кабардинка»-р илъэс 80 ирокъу

Гупсыси... къафэ

Щы хьурейм хуэм-хуэмурэ зеукъуэдий, кьуэкIыпIэмрэ кхъухэпIэмрэ я сурэтхэр кIуэ пэтми нэхъ зэщхь мэхъу. Дауэ кьелрэ «Кабардинка» ансамблыр глобализацэм и лъэхъэнэм? Е дахэгъуэ совет зэманым икIыу ежьжьа? Иджырей «теуэтепкIэмрэ» мы гупым хэт кьэфакIуэхэм ядэпльагъу зыIыгъыкIэ уардэмрэ дауэ ззэзгъэр? А упщIэхэм я жэуапхэм дыдэщIмыгугъа хьыбар гъэщIэгъуэнхэри кьыздишэну дыщыгугъыу, ансамблым и художественэ унафэщI Iэтэбий Игорь, унафэщIым и кьуэдзэ Болэ Заур, балетмейстер Биткоку Аслъэнбэч сымэ даIущIащ. Адыгэбзэ кьабзэм хуэшэрыуэ щIалицми, дауи, Iэпкльапкъым и бзэкIэ кьаIуэтэфынур нэхьыбэт, псалъэ гущIэ хуэмыныкъуэу, ауэ жаIэни жаIэжьми я куэдт.

Кьуэныкъуей зэщхьгъусэхэр утыку итщ.

«Къафэкlэ зымыщlэм зэуэкlи ищlэркъым»

Болэ Заур:

- Сабий гъэсэныр пасэ зэманым атэлыикърат зи пщэ ильыр. Пщы щауэр пIы Iущрэ къаруурэIэу, цIыху хэтыкIэ ищIэрэ утыкуми щыпсэльэфу кьиГъэтэджыну и кьалэнт гъэсакIуэм. Къафэкlэри, Iэщэ гъэбзэкlэри, шууей щIагъуэу ущытынри, кьодаIуэхэр ун псальэмкIэ кьыдэпльэхьыфынри цIыхур зэрыгъэсам и нэщэнэт. Зэ Iупльэгъуэкlэ зэмыщхьми, къафэкlэмрэ бэнэкlэмрэ уи Iэпкльапэкъым унафэ зэрыхэпIащIыфIым и цIыхэтщ, аращи, нэхь тыншыр зымыщIэм нэхь гуГъур дауэ ищIэн жыхуиIэщ псэльафэм.

«Гуфlэгъуэр кьыбдэзымыIэтыфым гуауэми зэгърыщыгугьыи щIэжьым» - аращ хьунщ а псэльафэм и пэжыпIэр. Араш япэрей гупым хэту Куржы-Абхьаз зауэм кIуа щIалэхэм я дежкIэ мы упщIэм щэху щIыхэмыльыр. «Хэт иджы уи пIэкIэ къафэнур?» - жаIэу а зэманым утыкум щыпашэу щыта Биткоку кьыщеупщIым, ита жэуапыр тхыдэм кьыхэнащ: «Къафэн ди куэдщ, зэуэн диIарэт». «Кабардинка»-м и тхыдэ жыжьэри и щыхьэтщ Аслъэнбэч и псальэм. Хэку зауэщхуэм и зэманым ансамблым хэтхэм языныкъуэхэр Iэщэ яIыгъыу зэрыпIхъуакIуэхэм япэщIэтащ, хэти зауэлIхэм я гукъыдэжьыр кьиIэту цIыхур гъэгушхуэн кьалэныр ирихьэкIащ.

Тхыдэмкlэ зыщыгъгъэзакlэ, къафакIуэ гупым и блэкIа нэхь гъунэгъури дигу къэдгъэкIыжьыщ, сыту жыпIэмэ, «Кабардинка» ансамблыр зрикIуа гъуэгуанэр республикэ гъащIэм кьыпхуэгъэжьыжьыщ и Iыхьэшхэущ, ди щэнхабзэм и налкъутналмэсхэр хуэм-хуэмурэ утыку кьызэрихьар кьыуирэщIэжу.

Антарктидэм и закъуэщ здэщыкIар

«Урысхэм Триполи кьалэр «шыбгъэкIэ» кьащтащ. Ар зи зэфIэкIыр «Кабардинка» къафакIуэ гупырщ.

● «Кабардинка»-р илъэс 80 ирокъу

Урысей пащэм и хьэуам ямылейуэ фIы гуэр хэлъ кьыщIэкIынщ, гъащIэм ущигъэгуфыкIрэ укъэфэну, уэрэд жыпIэну, макъамэ дахэ птхыну гукьыдэжьшхуэ кьунту».

«Лйбиан Мейл», Лйвие, 1968 гъэ

Лениныи и цIэр зэрихьэу Налшык щыIэ еджапIэ кьалэ цIыкIум 1933 гъэм жэпуэгъуэм и 1-м кьафакIуэ гуп кьыщIыззэрагъэпэщащ. Араш, узэIэбэкIыжьмэ, нобэрей «Кабардинка»-м и кьежьапIэу убжьыр. Ауэрэ, кьэфакIуэ защIэу зэхэт гупым уэрэдджыкIауэхэр кьыхагъэхьэри, «кьафэмрэ уэрэдымкIэ ансамбль» ящI. Кавказ щэнхабзэр уди-хьэхыу утыку изыхьэф ныбжьыщIэхэр пIалъэ кIэщIым кьриубыдэу СССР-ми нэгъуэщI хэкухэми фIыкIэ кьыщыхощри, кьэрал гъуэзджэм и уэгум зы вагъэуэ кьоувэ.

1939 гъэм щэкIуэгъуэуэм и 30-м КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и унафэкIэ «Къафэмрэ уэрэдымрэ я кьэрал ансамбль «Кабардинка»-м ЩIыхь тхыль кьыхуагъфащэ.

1957 гъэм ансамблыр Щалэгъуалэм я союзпсо фестивалым, абы кьыкIэлыкIуэу Щалэгъуалэмрэ студентхэмрэ я еплIанэ дунеипсо фестивалым я лауреат мэхъу.

Зы ильэс докIри, гупым и дунеипсо зекIуэм Монголие къэралыгъэм щыщIедзэ. «Антарктидэм фIэкIа «Кабардинка»-р здэщымыIа щIы кIапэ къэнэжакъым», - игу кьегъэкIыж а зэманым щэнхабзэмкIэ министру лэжьа Ефэнды Джылахьстэн.

1965 гъэм ансамблым уэрэджыкIауэхэр зэмыгъэтыжу, кьэфакIуэ гупу зэрыщытынум теухуа унафэ кьащтащ, абы щыгъэгъуэ «Кабардинка» щIэр и фIэщыгъэ щыхьэри.

1967 гъэм гупыр СССР-м и утыкушхуэ кьихьэ къэфакIуэхэм щапеуэм, Iуэхум хэзыщIыкIхэм гу кьыIэтащ. «Кабардинкэр» балигъыпIэм эриувам и щыхьэту, 1968 гъэм Марокко, Алжирым, Тунисым, Ливием зыщигъэлъэгъуащ; 1972 гъэм - Австралием, Сингапур, Филиппинхэм. 1974 гъэм «Кабардинка»-р мазиплIкIэ Латин Америкэм и къэралхэм кьыщофэ. 1977 гъэм къэфакIуэхэр Чехословакием, Польшэм, ФРГ-м, Сирием макIуэ. 1978-м - Германием, 1981-м - Иорданием, 1983-м - Бразилием, Чехословакием, 1985-м - аргуэру Иорданием, 1987-м - Польшэм, 1988-м - ещанэу Чехословакием.

«Дэтхэнэ зы къэралми зыхуигъэфащэнт «Кабардинка»-м хуэдэ къэфакIуэ гуп пIэну. Ахэр адрейхэм ныбжьыгъэщIэр цIыхухэхэр уафэхьуэпскIым хуэдэу зэрыжанымрэ цIыхубзхэр лантIэу, псэм едэхащIэу, Iэсэу кьыдзэрыфэмрэщ. КъурIэныр зытепсэлъыхь хур хьыджэбзхэм ещхь бгырыс бзылъхугъэхэр Iуэрыуатэм кьыхэкIа фIэкI пщIэнкьым, утыку кьрахьэрт таурыхьхэм фIэкIа узыщIримыхьэлIэ гъащIэщ, я льакъуэхэр щызэбгахкIэ, уафэм нт пшэхэм тесу ес фIэкIа умыщIэну».

«Ла Пренса» газет, Никарагуа, 1974 гъэ.

1981, 1985 гъэхэм Иорданием щыхьэщIэ кьэфакIуэ гупым а хэкум и пащтыхь Хьусейн кьэралым и Вагъэумрэ Хуитыныигъэм и Вагъуэ езанэ нагъыщэмрэ кьыхухигъэфэщащ. «Нэрымылъагъу зауэм» («холодная война») и лъэхъэнэм дуней псом тепхъа адыгэхэр зэпызыщIэ кьаруу закъуэ хьуат «Кабардинка»-р, кьафэбзэр адыгэхэм яхуэзэдзэкIын хуейтэкъым. ЗэрымыщIыхуа, зэрымыщIэ адыгэ куэд «Кабардинка»-м и фIыгъэкIэ зэрыгъэтыжахэщ.

Iэтэбий Игорь:

- Голландием, адыгэ щыпсэууэ хэт и гугъэнт? 1990 гъэм а къэралым дыщыIэу ди бысымхэм языхъэзым хьыбарым хэту сызэрыадыгэр зэхихащ, нэхь кьыззрыгурыIуэнкIэ «черкес» жыслат. «Сэ зы адыгэ ныбжьэгъу сиIэщ жиIэри телефонкIэ псэлъэн щедзэ. Уэ жыпIа, сэ жысIа - асыхьэтым цIыху пщыкIутхум нэблэгъэн кьызэхуэсри, абы фIэкIа хэмылъу Голландием и Адыгэ Хасэр кьэунэхуащ. Ар зы щапхъэ цIыкIу кьудейщ, ансамблым и фIыгъэкIэ адыгэм и лъэпкъым хуэдэу кьнщIэжам, кьиГъуэтыжам, IэщIэху пэтрэ кьнубыдыжахэм ящыщу.

Лъакъуэ зэблихыу мыщэри пхуегъэсэнущ

Дунейм цIыхуу тетыр лIэужьыгъуитIу пхуэгъэшынуц: кьафэхэмрэ кьэмыфэхэмрэ. Сыт кьэмыфэхэм яфIэкIуэдыр? Е кьафэхэм кьаIэрыхьэр? Iэгуауэхэра, хьэмэ - «Кабардинка»-м хуэдэу уцIэрыIуэмэ - уи щIалэгъуэм и теплъэ гуакIуэр зыхъумэ сурэт щхъуэкIэпльыкIэхэра? Ди бысымхэм апхуэдэ упщIэептмэ, я гуапэ хъуну фэ ятеткъым. «Кьафэр цIыхур зэрыцIыхур кьезыгъэщIэж Iэмалщ», - Аслъэнбэч и Iэ «кьэзыльтхъхэр» жиIэм хэIэтыкIа нагъыщэу хоувэ. Абы и пащхьэ ильщ «Адыгэ хабзэ» тхылъыр. ЦIыхубэ гъэсакIуэ хьуну куэд нужь йохьэ, - Биткоку м кьызэрильытэмкIэ, - ауэ псом нэхьрэ нэхъ тыншу икIи нэхъ псынщIэу зэ кьыззэхъулIэр кьафэм и закъуэщ: «Еджаи емыджаи, жьыщхьэ маХэрри кьэкIухьын щIэзэдза сабийри, гуфIэри гухэри Iэпкльапэкъым и макъамэм щIэтщ».

- Сыт, псальэм папщIэ, мыбы кьикIыр? - гуауэм хэту щэнауэ цIыхум зыпещIыж Аслъэнбэч. - Щыхум зыгуэр кууущу щы зыхиущIэм деж, и Iэпкльапэкъым и бзэм зыкьетIатэ. Араш кьафэр кьафэ кьудейуэ убж щIэмыхъунур.

ТхылъымпIэм ит тхыдэ куур тхыль емыджэххэ, адыгэбзэ зымыщIэ, уеблэгъ и хэку имыхьж щIыхуэхэм зэральэбгъэбгъЭсынур дауэ? Дуней тетыкIэу щыт адыгэ хабзэр хьэгъуэлIыгъэ дауэдапщэхэм хуэзыгъэкIуа «адыгагъэм» уэзреIэзэнур сыт хуэдэ Iэмэпсымэ? Сыт хуэдэбзэкIэ зэгурыIуэфынуи льэпкъым и пэжым щыгъуазэ цIыху Iущымрэ зэхих-зыIупльэр кьызэрежьа кьудейм папщIэ жыIэзыфIэщу кьэзыпхъуатэ «щIалэжьымрэ»? Тебзэ зиIэм щIэбзэ зэриIэм хуэдэу, цIыхур нэгурэ гурэщ. «Кабардинка»-р зыпльэгъуаи «иджырей шейтIан уджыр» тынщу игу дихьэнхьэщ. ЗэрыжаIэуи, «игу ирихь кьафэр зыхуэдэр кьызжеIи, уэзищIысыр бжесIэнщ». Кьафэр зэштегъэу кьудеймэ, цIыхури бгъэзыIуплъ псэущхьэу кьэзыльытэхэр захуэщ.

Iэтэбий Игорь:

- Дэтхэнэ зы щIалэжь цIыкIуми хуэдэу, ди псынщIэгъуэм дыпсынщIэу дыкьыдэжьэтеящ дэ псори. Дызэрыгъысынури дызэрытэджынури, нэхьыжьыр зэрыдгъэлъэпIэнури, нэхьыщIэр зэрыдгъэгушхуэнури, кIэщIу жыпIэмэ, адыгагъэм и пэжыр щэну щызыхэтльхьар «Кабардинка»-раш.

Ныбжь зиIэ бзылъхугъэ кьафэу плъэгъуа? (Кьыщолъэтри хуэмурэ кьафэн щIедзэ, зытепсэлъыхь псори кьигъэльагъуэу). *Мис мыпхуэдэущ ахэр кьызэрыфэр, - бзылъхугъэм и нэр цIыхухьэм и льапэм тригъэкIыркъым: кьафэм тетыху езым ищIэ хьунур кьыжеэзыIэр а льапэхэращ. Ауэ аракъэ нэмыс хьужьыр? Абы псалъэ хуеиж? А ванэжьм хуэдэу кьыдэмыпльейуэ кьафэм ди зы пщащэ гуэр едгъэсэным сыт хуэдизрэ делIэлла!*

Дэ ди щэнхабзэм щIэ щIэткъым. УхущIыхьэмэ, елэжьим бгъуэтэщ, жэщи махуэм утыку ипкъэм кьолыжу щыIэщ, сыт хуэдэ гъуазджэ кьудамэми хиубыдэу.

Болэ Заур Игорь акъылэгъу дохьу: «Кабардинка»-р зы льэныкъуэкIэ тхыдэр зыщIэлъ архивщ: кьафэжьхэр, пасэрей макъамэхэр кьегъуэт, зэхуехьэсыж, кьафэм хепщэри ехьымэ. Ауэ кьэбгъуэтыжам сыт и мыхьэнэр, ар уи нобэрей гьащIэм хьымыхьэжьнумэ?!

Болэ Заур:

- Гу лъыботэ нобэрей адыгэ щIалэгъуалэр кIуэ пэтми лъэпкъ щэнхабзэм нэхъ кьыхэпщIэжу, кьехъуэпсежу, гува-щIэхами кьаГъэззэжу зэрыщытым. «Кабардинка»-м и хэдэ институтыр, нэгъуэщIкIэ седжэфынукъым, ди щIалэхэмрэ пащащэхэмрэ я дежкIэ щэнхабзэм и псынэ куущ. Кьафэм хуэдэуи гъэсэныгъэ зэхуэмыдэ зыгъуэта «адыгэ лIэужьыгъуэхэр» зэзыпх гъуэтыгъуейщ, «Кабардинка»-р а Iуэхум щыхтьэмадэщ.

Iэтэбий Игорь:

- Щхьэлъэныкъуэ зэракьутэри, щIакьутэри, хэт сыт лъысыпхьэми ямыщIэу ильэс 75-м щхьэдэха нэхъыжьхъэм зыкъыгъуэгъаззэ: кхъыIэ, фыкъакIуэ ди хьэгъуэлIыгъуэми, хабзэ щытхузэфхьэ жаIэри. Кьафэм и гъунапкъэм жыжьу йокI цIыхухэм зэрымыщIэкIэ яIэщIэхуауэ дэ кьедгъэщIэжьынхуей хьэр.

Битокъу Аслъэнбэч:

- Театрми кьалэн зыщещIыж цIыхур игъэсэну. Ауэ гушыIэ мыхьэумыщIэ щIэпльхьэкIэ, цIыхум хьэлынщагъэр зыхэсэнарэт жиIэркъым. КъафакIуэр мыпсалъэми мэхъу: езым нэхъ кьищтэр екIуу уигъэльагъуэ зэфIэкIащ.

Зы кьафэ утыкум щагъэлъэгъуэн и пэкIэ лэжьыгъэшхуэ зэрекIуэкIым и нэщэнэщ щIалэхэм яIуэтэж хьыбархэр. Зы щIэныгъэ кIапэр зы кьэралым кьыщыбгъуэт, адрейр - тхылъ ящыгъупщэжам, ещанэр - езыр-езыру кьыбогупсыс. Апхуэдэдуэрэ тхыдэжьыр зэфIоувэж, тхыдэщIэр зэфIоувэ.

Болэ Заур:

- Иужьрей пщы уэлий Жанхьуэт Кушыку деж 1822 гъэм щыкIуэдыжащ адыгэпщэр. Абы льандэрэ хэт пщы зыльэгъуар? Иджы «пщы кьафэр» щымыIамэ, хэтыт кьэзыщIэнур а пщыхэр зэрыщытар? Пщы кьафэ кьэбгъэльэгъуэн папщIэ, уэ езым пщы хьэл пхэльныщр мащIэ. А кьафэу утыку кьнпшэ цIыху тIощIрэ пIлыр пщы щауэрэ пщы гуащэу щымыту хьунукъым. ДакьикьийкIэ уэрэкьуу утыку уитыфын папщIэ, адрей сыхьэт тIощIрэ щым щIигъуми уэркьыгъэ гуэр уи гъащIэм хэмэту хьунукъым. Пэжщ, цIыхур кьызэроплъынур а дакъикьийращ, ауэ а дакъикьийращ уэ узищIысыр я фIэщ щыпхуэщIынур, уигу ирихь дуней тетыкIэр кьэкьщыбгъэльэгъуэфынур.

Ауэрэ дынос «Кабардинка»-м ухьхьэн папщIэ уимыIэу мыхьуну льагагъым, дахагъым, нэгъуэщкьынэмыщIэхэм. «Я гупсысэкIэмащ, «Я гупсысэкIэращ нэхьапэр. «Мыщэри пхуегъэсэнущ и лъакъуэр эзблихуэ, - жаIэ Заур. - Ауэ кьафэм и псэр кьэбгъэльэгъуэн папщIэ, зыхэщIэкIэ куу уиIэн хуейщ».

Нэгзыуэжьым и уасэр

Щалэхэм зэрымыщIэкIэ кьажьэдэхуа хьыбар кIа-пэльапэхэм наIуэ кьащIащ адыгэ щэнхабзэм и жьантIэм дэс «Кабардинка»-м и Iуэхур нэгзыуэжь защIэу зэрыщымытыр. КьызэрыщIэкIымкIэ, «республикэм и набдзэр», «льэпкъым и дамыгъэр» езы республикэми адыгэ льэпкъми кьаззрифIэIуэхущэ щыIэкъым, утыку ихьэгъуэм и иужьрей дакьикъэм пхъуантэм кьыдахьж бгъэхэIум хуэдэу зэрахьэ фIэкIа. ГушыIэр кьэбгъанэмэ, ансамблым нобэ и зэфIэкIыр нэсу кьыззэрифIэльэгъуэн Iэмал, ахьшэкIэ еджэу, иIэкъым. ЩIуэ гупым кьыхьыхьэхэм унафэщIхэр ильэс-ильэситIкIэ йоIалIэ, ягъаз. Ауэ ику иту сом мининбл кьэзылэжь кьафакIуэм унагъуэ хуэгъэщхэну? Мыгурыуэгъуэращи, кьэфакIуэхэм я улахуэр ди кьэралым щыщыззэщхьэщыкIыр сыт: Кьэбэрдей-Балькъэрым я нэхъ кьафакIуэ Iэ́ззэм кьыщихьыр сом мин 12-щ, Шэщэнымрэ Дагъыстэнымрэ ар мин 30 щохьу. «Кабардинка»-м зыщигъасэу щыта Курзалыр зэгъэпэщыжыныр зэфIэкIыу кьэфакIуэхэм я щхьэ зэрахьэу дэтыныр щаухьынри дапщэщ?

Болэ Заур:

- Кьуажэдэс щIалэгъуалэр куэдкIэ нэхъ хуэхьэзырщ кьафэм. Хабзэкlи гъэсэныгъэкlи. Кьалэм щыщым нэхъ гугъуу кьещIэ. Кьуажэхэм дыкIуэзу школыр кьэзыух пщащэхэмрэ щIалэхэмрэ дахэплъэну ди мурадщ. Ауэ сыт кьызэрыдэтхъэхьынур? Кьуажэм укьикIукIуэзэу сом мининблкIэ уIэсэфыну? Общежитие хуэдэ гуэр димыIэнкIэ Iэмал иIэкъым.

Биткоку Аслъэнбэч:

- Тхыдэм уэхплъэми, къэралыгъуэ нэхъ зызыужьахэмкIэ зыбгъаззэми, пщы къэс джэгуакIуэ дэщIыгъуэу кьекIуэкIащ. Адыгэми иIащ ар. Агьнокьуэ Лашэ, псальэм папщIэ. Е Къэзанокьуэ Жэбагъы - Кьетькьуэ Аслъэнбэч чэнджэщэгъуэ, утыкум и пстыхь щыIэхтъэкIыу икIи имыгъэбзэлъэрыгъыу кьыбгъурытащ. «Кабардинка»-р абы кьыкIэрымыхуу хабзэм и пхъуантэщ, кьафэрэ макъамэкIэ уэздауэ. Хуэфэщэн гулъытэ игъуэтыпхэщ.

Болэ Заур и гукъеуэзэм ящыщщ адыгэм ей дыдэу щыт хьугъуэфIыгъуэхэр зэрыщIэщIыуа псори клубым хьыхьнущ. 2014 гъэм и гъатхэ - гъэмахуэ лъэхъэнэм кьрифIыгъуэ зэрыщIыгъуэ кьыну «Зэныбжьэгъугъэ-2014» Iуэхум Кавказ Ищхьэрэ федералынэ щIыналъэм и хэгъэгуэхэм зэкъуэгъэувэ, жылагъуэ-политикэ гъащIэмкIи щхьэпэщ.

2014 гъэм щIышыдэм кьызэIуахынущ «Зэныбжьэгъугъэр» зыфIаща клубыр, ди гъунэгъу хэгъэгуэхэм я лIыкIуэхэр зыхэтынур. 2009 гъэм щыщIэдзауэ мы Iуэхум зэригъэщIыуа псори клубым хьыхьнущ. 2014 гъэм и гъатхэ - гъэмахуэ лъэхъэнэм кьрифIыгъуэ зэрыщIыгъуэ кьыну «Зэныбжьэгъугъэ-2014» Iуэхум Кавказ Ищхьэрэ федералынэ щIыналъэм и хэгъэгуэхэм зэкъуэгъэувэ, Абхъаз, Къалмыкъ республикэхэм, Краснодар, Ростов крайхэм щыщ щIалэхэри кьыхашэнущ. Илъэс 13-м щыщIэдзауэ 17 зи ныбжьы мы Iуэхум хэтыну щIалэхэм япэщIыкIэ гъэмахуэ лагерым яIэнущ. ЩыпсалъэкIэ зыщрагъэгъэпсэхунущ, иужькIэ унагъуэхэм хьэщIапIэ ягъэкIуэнущ. ЗэраубзыхуамкIэ, «Зэныбжьэгъугъэм» мы гъэм унагъуэ 65-рэ хуэдиз хэтынущ.

Льэпкъ зэхуэмыдэхэр зэкьуэзыгъуэвэ, мамырыгъэр зэгурыIуэныгъэрэ яку дэзыльхьэ мы Iуэхум фыхьыхьэну фыхуитщ. УпщIэ зиIэхэр мы телефонымкIэ фыпсалъэ хьунущ: **77-19-06.**

ТЕКIУЖЬ Заретэ.

● «Зэныбжьэгъугъэ-2014»

Iуэхум пащэ

«ЩIалэгъуалэм я жэрдэмхэмкIэ институт» жылагъуэ зэгухьэныгъэм КъБР-м и Профсоюзхэм я унэм пресс-конференц щригъэкIуэкIащ. Ар теухуауэ щытащ КИФЩI-м и хэгъуэгуэхэм щыщ ныбжьыщIэхэр зыхэт «Зэныбжьэгъугъэ» проектым я зи чэзу Iыхьэр 2013 гъэм и щэкIуэгъуэм зэрыщIидзам.

IуэХУМ ныкъыхьахэм я дэIэпыкъуэгъэщ КъБР-м Егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ, Хъыбарегъащ Iэ Iуэхущ IапIэхэмкIэ, жылагъуэ, дин зэгухьэныгъэхэмкIэ и министерствэхэр, «Институт проблем гражданского общества» щIыналъэ зэхуаку жылагъуэ зэгухьэныгъэр.

Фигу кьэдгъэкIыжьыщи, проектыр 2009 гъэм республикэм зэрыщыщаублэрэ Iуэхум хэтащ Кавказ Ищхьэрэм я щIалэгъуалэу 300-м щIигъу. Проектым и фIыгъэкIэ, щIыналъэ зэхуэмыдэхэм щыщ щIалэхэр кьуэш зэхуэхьуащ, я унагъуэхэри илъэс бжыгъэ хьуауэ зэкIапхэкIуэ. Зэныбжьэгъугъэм хабзэхэр Кавказ Ищхьэрэм щыпсэу льэпкъхэм ижь-ижьыж льандэрэ кьадокIуэкI. Льэпкъ зэхуэмыдэхэм щыщ цIыхухэхэр ныбжьэгъу зэхуэхьуу, зыр адрейм дэIэпыкъуэу, хьэщIагъэ зэрахьу, зэрыхъумэу щытащ.

Проектым и унафэщI **Пашты Анжелэ** кьыдэджащIамкIэ, Iуэхур кьыхэзырыдзыкьаэм я мурадщ зэгурыIуэу, зым и хабзэм адрейм пщIэ хуищIу, зэкIэлъыкIуэу ильэсищэ бжыгъэ хьуауэ кьэгъэгурыкIуэ льэпкъхэм я зэныбжьэгъугъэр ирагъэфIэкIуэну. Абы кьыззэрыхигъэщамкIэ, бзэ, хабзэ зэхуэмыдэхэр зэныхьэ льэпкъхэр мыпхуэдэ Iуэхум зэкъуэгъэувэ, жылагъуэ-политикэ гъащIэмкIи щхьэпэщ.

2014 гъэм щIышыдэм кьызэIуахынущ «Зэныбжьэгъугъэр» зыфIаща клубыр, ди гъунэгъу хэгъэгуэхэм я лIыкIуэхэр зыхэтынур. 2009 гъэм щыщIэдзауэ мы Iуэхум зэригъэщIыуа псори клубым хьыхьнущ. 2014 гъэм и гъатхэ - гъэмахуэ лъэхъэнэм кьрифIыгъуэ зэрыщIыгъуэ кьыну «Зэныбжьэгъугъэ-2014» Iуэхум Кавказ Ищхьэрэ федералынэ щIыналъэм и хэгъэгуэхэм зэкъуэгъэувэ, жылагъуэ-политикэ гъащIэмкIи щхьэпэщ.

Болэ Заур и гукъеуэзэм ящыщщ адыгэм ей дыдэу щыт хьугъуэфIыгъуэхэр зэрыщIэщIыуа псори клубым хьыхьнущ. Тхыдэм хэпльи, зейр дэращ адыгэ фащэри нарт хьыбархэри. Ауэ унафэщIхэм я гулытэ нэхъ зыгъуэт льэпкъхэм ахэр хуэм-хуэмурэ яIэрохьэ, уеблэмэ адыгэ зэрядыжьхэр ди гъунэгъу кавказ льэпкъхэм ей хьуауэ «кьыщагъэзэж» кьхэну.

Болэ Заур:

- Ди фащэрыдэхэр Iэ́ззэщи, гъунэгъу льэпкъхэм ягъадэ. Абыхэм ядыфIар адыгэ фащэщ, мо щызытIэгъахэм ар я льэпкъ фащэу кьалъытэж. Ар Iейщ жыслIэу арахьэм, ауэ фIы защIэуи пхужьIэнукъым...

Кьэбэрдей Адыгэ Хасэм иджыблагъэ жэрдэм кьыхилъхьащ «Кабардинка» кьэфакIуэ ансамблым «Адыгэ льэпкъым и хьугъэфIыгъуэ щIэр кьыфIащыну. «ТхузэфIэкIамэ, сом мелард фэттынт фрилэжьэну, апхуэдэ махуи Тхьэм дигъэльэагъу, - игу кьегъэкIыж Заур Хасэм и тхьэмадэ ХьэфIыщIэ Мухьэмэд кьажрИар. - ЩыгъуэзэфIэмыкIкIэ, а фэдмыгъэ ящыщ ящыщ зэрыкьлъэлъ делIэлэнщ. Ар зи гуапэ мыхьун адыгэ щыIэу кьыщIэкIынкъым».

ЧЭРИМ Марьянэ.

Академическэ гупым уэркъ кьафэ егъэзащIэ. *2007 гъэ*

«Кабардинка»-м и хьэщIэщ Тыркум, Сирием, Иорданием, Москва кьикIа ди лъэпкъэгъуэхэр. *1982 гъэ*

● Гу зытъытапхъэ

Балигъ ныбжьым и фIыпIэ псори

2014 гъэм и щIышылэм Урысейм кьыдэкIуэу щыщIидзэнущ «50 Плюс. Все плюсы зрелого возраста» газетыщIэм.

АР ТЕТХЫХЬЫНУЩ зи ныбжьыр илъэс 50-м щигъуэхэм я хьэпсапIэхэм, жылагъуэмрэ къэралымрэ зэрызэхущытым, унагъуэ, псэуныгъэ Iуэхутхъэбзэхэр зэрыхуащIэм, ахъшэу яIэрыхьэм, яIэ хуитыныгъэхэм, зэрызагъэпсэху щIыкIэм, псэукIэ тэмэмым, лэжьапIэ увын щхьэкIэ ящIэн хуейхэм, н.къ ятеуху Iуэхухэм.

Газетыр зы илъэс ныкъуэкIэ кьебгъэхьыным сом 239,68-рэ хуоз, зы илъэсым - сом 447,68-рэ.

Iэ зэрытрадзэну индексхэр: «Пресса России», «Газеты. Журналы» каталогымкIэ - 26245 - илъэс ныкъуэкIэ, 26246 - зы илъэскIэ, «Урысейм и пощт» каталогым - 83021 - илъэс ныкъуэкIэ, 83022 - зы илъэскIэ.

● Фэеплъ

«Си ужьыр махуэ пхухъу...» бжызоIэ, лъахэ!

УсакIуэ цIэрыIуэ Гъубжокъуэ Лиуан дунейм эзрехыжрэ мы гъэм илъэс 25-рэ мэхъу

Гъащ1э кIэщIт Гъубжокъуэ Лиуан. Зэман мащIэщ ар адыгэ литературэм зэрыхэлэжьыхьар, ауэ абы куэд хуэзэфIэкIащ, хамэ уэрэд емыжьууэ, езым и лъагуэ, лирик нэсым и лъэужь литературэм щыпхишьын хуэзэфIэкIащ. Хуэзэфlэкlащ фlыуэ иныгъу и Iэщlагъэм хуэпэжти, хуэIэижьти, и гъащIэри и гуащIэри щIыхь зыпыль а Iуэху льапIэм тринухати.

ГЪУБЖОКЪУЭМ хэлъхьэныгъэфI хуищIащ адыгэ усыгъэми сабий литературэми, абы и фIыщIи и щытхъуи хэльщ адыгэ уэрэдыми игъуэта зыужьыныгъэм.

Усакlуэ гъуэзэджэм и тхыгъэхэр мыкIуэдыжьи ящIащ абыхэм япкърыль гупсысэ куум, гурыщIэ кьабзэм, я художественнэ гъэпсыкIэ щIэщыгъуэм. Гъубжокъуэм и дэтхэнэ зы псалъэри абы и псэ хьэдэлым кьыбгъэдэкIыт, игу кьабзэм и хуабагькIэ гъэнщIат. Усакlуэм и тхыгъэ нэхьыфIхэр лъэпкъ хабзэ-нэмысым, хьэл-щэн дахэм, абы и гъащIэм щыщ Iуэхугъуэ нэхьыщхьэхэм зэтеуэщIи, аращ ахэр мыкIуэдыжьи зыщIыр, цIыхупсэм щIехуэбылIэр, цIыхугум фIыкIэ кьыщIинэр.

Гъубжокъуэ Лиуан сабиигъуэ дахи, щIалэгъуэ тынши, балигъыгъуэ хьуэпсэгъуи ИкIасым. Абы и щхьэусыгъуэр куэд мэхъу, ауэ нэхьыщхьэр зыхалъхуа зэманыр гугъуу зэрыщытамрэ ар адэнэзу кьыззэрыхьуамрэщ. Гъубжокъуэр ящыщ Хэку зауэшхуэм зи сабиигъуэр кьилыпщIа щIалэ цIыкIухэм. Ар кьыщыхьуащ Жэмтхьэлэ, езым хуэдэ щIалэ цIыкIухэм яхэту. Сабиигъуэм щхьэкIэ Гъубжокъуэм итхыгъащ: «Сэ сыхалъхуащ етIуанэ илъэситхум, Анэ быдзыщэ губгъуэм сыщефащ, СабийгъуэдэIуэм си гущэ хьыринэр Хьэсэпэ жьауэм дежьи щыщIупскIащ». И адэр щхьэщымытами, ар зеннщэ дыдэу кьэнакьым, ар щIэт и анэ гумащIэм и жьауэм. Лиуан чэнджэщзегъуи дэIэпыкъуэгъуи кьыхуэхьуу щытащ и благъэхэмрэ Iыхьлыхэмрэ, гъунэгъухэмрэ егъэджакIуэхэмрэ, и ныбжьегъу щIалэ цIыкIухэм я адэ-анэхэр.

Къуажэ щкольм щыщIэса илъэсхэм Гъубжокъуэм фIыуэ илъагъуу щытащ бзэ щIэныгъэхэмрэ литературэмрэ, псом хуэмыдэжу адыгэбзэмрэ лъэпкъ литературэмрэ. Араш Лиуан кьуажэ еджапIэр нэхьыфIхэм ящыщу кьыуха иныжь, 1954 гъэм Къэбэрдей кьэрал пединститутым щIыщIэтIысхьар.

Институтым щыщIэса илъэсхэм Гъубжокъуэм куууэ иджащ адыгэбзэмрэ лъэпкъ литературэмрэ, абы кьыдэкIуэу, урыс литературэр, дунейпсо усыгъэр, тхыдэр, философиер, логикэр. ТхущI гъэхэм и етIуанэ Iыхьэм тохуэ Гъубжокъуэм тхэн щыщIидзар. Абы и усыгъэ щхьэхуэхэр газет зэмылIэужьыгъуэхэм кьытрадзэу хуохьэ, иужькIэ ахэр «Іуащхьэмахуэ» журналым кьыгтохуэ. Ауэрэ ар усэным дехьэх. Гъубжокъуэм тхэн кьыззэрыщIидзэр усэкIэщ, ауэ абы тхьлъеджэхэм я пащхьэм япэу ирилъхьар и рассказхэр щыз зэхуэхьэса «Ди кьуажэ щIалэ цIыкIухэр» тхьылъыщ. Абы и ужькIэ Лиуан и тхыль зыбжанэ адыгэбзэкIи урысыбзэкIи Налшык Москвэрэ кьыщыдэкIащ. Абыхэм ящыщу «Шэрджэ толькъунэхэр» (1961), «Насыпгуэш» (1970), «Жэщ гупсысэхэр» (1973), «Зэманым и джэрпэджэж» (1980), «Къэрабэ» (1979), «ДыгъапIэ» (1987), «Мальчишки нашего села» (1966), «Пули и зёрна» (1977), «Мальчишки из нашего аула», «Детская литература» (1978), «Сказание о целине» (1984), «Солнечная сторона» (1984), «Эхо Эльбруса», «Современник» (1986), нэгъуэщIхэри. Лиуан и гъащIэ кIэщIым кьриубыдэу тхьылъ 15-м щигъу кьыдигъэкIащ. Абыхэм ит тхыгъэхэм цIыкIу нэхьыбэ щыгъуазэ хьунымкIэ сэбэп хуэащ ящыщ куэд урысыбзэкIэ зэрызэрадзэкIар.

И литературэ лэжьыгъэм кьыдэкIуэу, усакIуэм кьулыкъу зыбжанэ игъэззэщIащ: Гъубжокъуэр лэжьащ корректору, Налшык дэт къэрал тхьылъ хьуманIэм и методисту, КБР-м и ТхакIуэхэм я зэгухьэныгъэм щыIа бюром и унафэщIу, «Іуащхьэмахуэ» журналым и кьудамэхэм ящыщ зым и унафэщIу. Гъубжокъуэр сыт хуэдэ Iэнатlэ пэрымытами, ар хущIэкъуащ и кьалэнхэр кьызыхуэтынщэу игъэззэщIэну икIи ар Лиуан кьехьулIащ.

Къуажэ щкольм щыщIэса илъэсхэм Гъубжокъуэм фIыуэ илъагъуу щытащ бзэ щIэныгъэхэмрэ литературэмрэ, псом хуэмыдэжу адыгэбзэмрэ лъэпкъ литературэмрэ. Араш Лиуан кьуажэ еджапIэр нэхьыфIхэм ящыщу кьыуха иныжь, 1954 гъэм Къэбэрдей кьэрал пединститутым щIыщIэтIысхьар.

Институтым щыщIэса илъэсхэм Гъубжокъуэм куууэ иджащ адыгэбзэмрэ лъэпкъ литературэмрэ, абы кьыдэкIуэу, урыс литературэр, дунейпсо усыгъэр, тхыдэр, философиер, логикэр. ТхущI гъэхэм и етIуанэ Iыхьэм тохуэ Гъубжокъуэм тхэн щыщIидзар. Абы и усыгъэ щхьэхуэхэр газет зэмылIэужьыгъуэхэм кьытрадзэу хуохьэ, иужькIэ ахэр «Іуащхьэмахуэ» журналым кьыгтохуэ. Ауэрэ ар усэным дехьэх. Гъубжокъуэм тхэн кьызэрыщIидзэр усэкIэщ, ауэ абы тхьлъеджэхэм я пащхьэм япэу ирилъхьар и рассказхэр щыз зэхуэхьэса «Ди кьуажэ щIалэ цIыкIухэр» тхьылъыщ. Абы и ужькIэ Лиуан и тхыль зыбжанэ адыгэбзэкIи урысыбзэкIи Налшык Москвэрэ кьыщыдэкIащ. Абыхэм ящыщ «Шэрджэ толькъунэхэр» (1961), «Насыпгуэш» (1970), «Жэщ гупсысэхэр» (1973), «Зэманым и джэрпэджэж» (1980), «Къэрабэ» (1979), «ДыгъапIэ» (1987), «Мальчишки нашего села» (1966), «Пули и зёрна» (1977), «Мальчишки из нашего аула», «Детская литература» (1978), «Сказание о целине» (1984), «Солнечная сторона» (1984), «Эхо Эльбруса», «Современник» (1986), нэгъуэщIхэри. Лиуан и гъащIэ кIэщIым кьриубыдэу тхьылъ 15-м щигъу кьыдигъэкIащ. Абыхэм ит тхыгъэхэм цIыкIу нэхьыбэ щыгъуазэ хьунымкIэ сэбэп хуэащ ящыщ куэд урысыбзэкIэ зэрызэрадзэкIар.

И литературэ лэжьыгъэм кьыдэкIуэу, усакIуэм кьулыкъу зыбжанэ игъэззэщIащ: Гъубжокъуэр лэжьащ корректору, Налшык дэт къэрал тхьылъ хьуманIэм и методисту, КБР-м и ТхакIуэхэм я зэгухьэныгъэм щыIа бюром и унафэщIу, «Іуащхьэмахуэ» журналым и кьудамэхэм ящыщ зым и унафэщIу. Гъубжокъуэр сыт хуэдэ Iэнатlэ пэрымытами, ар хущIэкъуащ и кьалэнхэр кьызыхуэтынщэу игъэззэщIэну икIи ар Лиуан кьехьулIащ.

Сыугъэм зи гумрэ зи псэмрэ хьэлэлу езыта Гъубжокъуэм и зы Iэдакъэщlэкlым нэхьрэ адрейр, и зы тхылым нэхьрэ кьыкIэлыкIуэр нэхьыфI хьуэрэ екIуэкIащ. Абы щыхьэт тохуэ и уэ щэ бжьгъэхэм нэмыщI, и поэмэ гъуэзэджэхэри, рассказ хьэлэмэтэхри, публицистикэ тхыгъэ хьарзынэхэри. Псом хуэмыдэу Гъубжокъуэм и поэмэхэр гулъытэнщэу кьыгъэнэн кьеIыкым.

Гъубжокъуэ Лиуан 1963 гъэм СССР-м и Журналистхэм, 1969 гъэм ТхакIуэхэм я зэгухьэныгъэхэм хагъэхьауэ щытащ. Лиуан а кьалэн лъапIэхэр и псэр пытыхь щIыхь пылъу игъэззэщIащ. И лэжьыгъэфIымрэ и дуней тетыкIэ дахэмрэ ящыщу, 1988 гъэм Гъубжокъуэм кьыфIащащ «КъБАССР-м щэнхабзэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ» цIэ лъапIэр. Лиуан тIэунейрэ кьратащ «За освоение целинных и залежных земель» медалыр, ВЛКСМ-м и ЦК-м и Щ1ыхь тхылъыр. Зэфlэкl дэгъуэ кьигъэльагъуэу илъэс зыбжанэкIэ лъэпкъ литературэм хэлэжьхьащ Гъубжокъуэ Лиуан, ауэ ищIэну псом хунэмысу усакIуэ гъуэзэджэр 1988 гъэм фокладэм и 3-м дунейм ехыжащ, и тхыль купщафIэхэмрэ и кьуэ закьуэмрэ кьызэриизэIри. Ахэр Лиуан и фэеплъ нэхьыфI дыдэхэм ящыщщ, Гъубжокъуэ лъэпкъри, благъэ-Iыхьлыхэри, гуауэшхуэр зытепсыкIа и щхьэгъусэ Ритиэ зэрыгушхуэ икIи зэрыпагэ хьун фэеплъу кьэльитапхъэщ. Ныбзм ильу кьэна сабийр ноби балигъ хьуауэ и анэм щIэгъэкъуэн хуохьупри, и адэм кьымыгъэщIам кьыхуипщэну ди гущэщ.

ЕРЖЫБ Асльэн,
педагогикэ щIэныгъэхэм я кандидат, Дагъыстэным егъэджэныгъэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ.

● Адыгэ пщащэ-2013

«Адыгэ пщащэ-2013» дунейпсо зэпеуэм хэтащ Нарткъалэ щыщ еджакIуэ Кул Мариннэ.

«Шэрджэс кубок-2013» ● Футбол

Мэкъуэ дэт «Светлана» санаторэм и Iэрыщ1 губгъуэм щекIуэкIащ футбол щIыкIумкIэ «Шэрджэс кубок-2013» зэхьэзэхуэ. УФ-м и Федералыбэ Зэхуэсым Федерациэмкlэ и Советым хэта Къэжэр Альберт и фэеплъу «Адыгэхэр» спорт клубым къызэрыгъэпэща мы зэпеуэм гуп 16 хэтащ.

КОМАНДЭХЭМ щыджэгуахэр щыхьэрым щеджэ адыгэ, абазэ щIалэгъуалэрэщ. Мыпхуэдэ зэхьэзэхуэ ильэс къэс тIэу ирагъэкIуэ икIи абы хэтхэм сыт щыгъуи я зэфIэкIым зеужь.

Гуп зэхьэзэхуэхэм кьыщыхьэжаныкIа «Кинжал» командэм кIэух зэIущIэм хьэрхуэрэгъу кьыщыхуэхъуа «Налжаныр» хигъащIэри, зэпеуэм и чемпион хуащащ икIи зэIэпах. «Шэрджэс кубок-2013» саугъэтыр зыIэригъэхьащ.

Зэхьэзэхуэхэр егъэкIуэкIыным и жэрдэмщIакIуэ «Адыгэхэр» командэм и капитан Луп Рамиз зэрыжиIамкIэ, зэпеуэр 2004 гъэ лъандэрэ кьызэрагъэпэщ. Абы щыщIэдзауэ ильэс къэс гъатхэмрэ бжьыхьэмрэ зэIэпах кубокым и зэхьэзэхуэхэр ирагъэкIуэкI.

КЪЭМБЭЧОКЪУЭ Албч.

● Налшык

Зэреджэну тхылъхэр пщIэнщэу ират

Налшык къалэм дэт школхэм я библиотекэхэм кьаIэрохьэ Iэмал имыIэу сабийхэм яджын щIэныгъэ тхылъхэр.

РЕСПУБЛИКЭМ и къалащхьэм и школхэм тхылъхэр кьыхуащэхун папщIэ федеральнэ бюджетым щыщу сом мелуани 10-рэ мин 980-рэ кьыхуауатIыпщащ. А ахьшэр тхылъхэр пщIэнщэу зратын хуей сабийуэ дэтхэнэ школми екIуалIэр кьэльитауэ трагуэщащ.

Иджыпсту налшыкдэс ныбжьыщIэ 3.524-м тхылъхэр пщIэнщэу ратащ.

УЯНДЕВЭ Заринэ.

●КъБР-м щыIэ МВД-м къет

Шэч зыхуащIыр яубыд

Урысей МВД-м Налшык къалэм щиIэ Iуэхущ1апIэм и лэжьакIуэхэм цIыкIубзым ней мрэкъауэ шэч хуащIу яубыдащ мызэ-мытIэу суд зытращIыхьа, щIыпIэм щыщ цIыкIухьр.

НАПШЫК къалэм щыIэ УМВД-м зыхуэзыгъэза бзылъхугъэм зэрыжиIамкIэ, Анзоркlэ зэдзэ щIалэм гуваэ пщыхьэщхьэм Толстойм и уэрамым щиубзэржьри, лей кьрихащ.

Къэлъыхъуэныгъэхэр щрагъэкIуэкIым а щIэпхьаджагъэр илэжьауэ шэч зыхуащIыр яубыдащ. Абы мызэ-мытIэу суд тращIыхьащ, ар 1981 гъэм къалъхуащ, ди щIыпIэм щопсэу.

Къэрал кIуэцI Iуэхугъэмкlэ министерствэу КъБР-м щыIэм и пресс-Iуэхущ1анIэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм ЦIихабгъэмкIэ и министерствэм, «Адыгэ псалъэ» газетым и редакцэм я лэжьакIуэхэм, КъБР-м и «Адыгэ Хасэ» жылагъуэ зэгухьэныгъэм гуп1ыхь щыщ-хьуащ пшынауэ Iэзэ, Дзэлыкъуэкъуажэ посёлкэм Щэнхабзэмкlэ и унэм и пшынауэ-концертмейстер, щэнхабзэм и Iэнатlэм илъэс пIыIщIрэ хыкIэ щыIэжьа **Мэкъуауэ Мухьмэд (Владимир) Жэбагъы и къуэр** дунейм зэрехьжар икIи абы и Iыхьлыхэмрэ и благъэхэмрэ яхуогузавэ.

КъыкIэлъыкIуэ номерыр къыщыдэкIынур дыгъэгъазэм и 6-рщ.

● ГъэпсыкIэ

«Си ужьыр махуэ пхухъу...» бжызоIэ, лъахэ!

УсакIуэ цIэрыIуэ Гъубжокъуэ Лиуан дунейм эзрехыжрэ мы гъэм илъэс 25-рэ мэхъу

Гъащ1э кIэщIт Гъубжокъуэ Лиуан. Зэман мащIэщ ар адыгэ литературэм зэрыхэлэжьыхьар, ауэ абы куэд хуэзэфIэкIащ, хамэ уэрэд емыжьууэ, езым и лъагуэ, лирик нэсым и лъэужь литературэм щыпхишьын хуэзэфIэкIащ. Хуэзэфlэкlащ фlыуэ иныгъу и Iэщlагъэм хуэпэжти, хуэIэижьти, и гъащIэри и гуащIэри щIыхь зыпыль а Iуэху льапIэм тринухати.

ГЪУБЖОКЪУЭМ хэлъхьэныгъэфI хуищIащ адыгэ усыгъэми сабий литературэми, абы и фIыщIи и щытхъуи хэльщ адыгэ уэрэдыми игъуэта зыужьыныгъэм.

Усакlуэ гъуэзэджэм и тхыгъэхэр мыкIуэдыжьи ящIащ абыхэм япкърыль гупсысэ куум, гурыщIэ кьабзэм, я художественнэ гъэпсыкIэ щIэщыгъуэм и дэтхэнэ зы псалъэри абы и псэ хьэдэлым кьыбгъэдэкIыт, игу кьабзэм и хуабагькIэ гъэнщIат. Усакlуэм и тхыгъэ нэхьыфIхэр лъэпкъ хабзэ-нэмысым, хьэл-щэн дахэм, абы и гъащIэм щыщ Iуэхугъуэ нэхьыщхьэхэм зэтеуэщIи, аращ ахэр мыкIуэдыжьи зыщIыр, цIыхупсэм щIехуэбылIэр, цIыхугум фIыкIэ кьыщIинэр.

Гъубжокъуэ Лиуан сабиигъуэ дахи, щIалэгъуэ тынши, балигъыгъуэ хьуэпсэгъуи ИкIасым. Абы и щхьэусыгъуэр куэд мэхъу, ауэ нэхьыщхьэр зыхалъхуа зэманыр гугъуу зэрыщытамрэ ар адэнэзу кьыззэрыхьуамрэщ. Гъубжокъуэр ящыщщ Хэку зауэшхуэм зи сабиигъуэр кьилыпщIа щIалэ цIыкIухэм. Ар кьыщыхьуащ Жэмтхьэлэ, езым хуэдэ щIалэ цIыкIухэм яхэту. Сабиигъуэм щхьэкIэ Гъубжокъуэм итхыгъащ: «Сэ сыхалъхуащ етIуанэ илъэситхум, Анэ быдзыщэ губгъуэм сыщефащ, СабийгъуэдэIуэм си гущэ хьыринэр Хьэсэпэ жьауэм дежьи щыщIупскIащ». И адэр щхьэщымытами, ар зеннщэ дыдэу кьэнакьым, ар щIэт и анэ гумащIэм и жьауэм. Лиуан чэнджэщзегъуи дэIэпыкъуэгъуи кьыхуэхьуу щытащ и благъэхэмрэ Iыхьлыхэмрэ, гъунэгъухэмрэ егъэджакIуэхэмрэ, и ныбжьегъу щIалэ цIыкIухэм я адэ-анэхэр.

Къуажэ щкольм щыщIэса илъэсхэм Гъубжокъуэм фIыуэ илъагъуу щытащ бзэ щIэныгъэхэмрэ литературэмрэ, псом хуэмыдэжу адыгэбзэмрэ лъэпкъ литературэмрэ. Араш Лиуан кьуажэ еджапIэр нэхьыфIхэм ящыщу кьыуха иныжь, 1954 гъэм Къэбэрдей кьэрал пединститутым щIыщIэтIысхьар.

Институтым щыщIэса илъэсхэм Гъубжокъуэм куууэ иджащ адыгэбзэмрэ лъэпкъ литературэмрэ, абы кьыдэкIуэу, урыс литературэр, дунейпсо усыгъэр, тхыдэр, философиер, логикэр. ТхущI гъэхэм и етIуанэ Iыхьэм тохуэ Гъубжокъуэм тхэн щыщIидзар. Абы и усыгъэ щхьэхуэхэр газет зэмылIэужьыгъуэхэм кьытрадзэу хуохьэ, иужькIэ ахэр «Іуащхьэмахуэ» журналым кьыгтохуэ. Ауэрэ ар усэным дехьэх. Гъубжокъуэм тхэн кьызэрыщIидзэр усэкIэщ, ауэ абы тхьлъеджэхэм я пащхьэм япэу ирилъхьар и рассказхэр щыз зэхуэхьэса «Ди кьуажэ щIалэ цIыкIухэр» тхьылъыщ. Абы и ужькIэ Лиуан и тхыль зыбжанэ адыгэбзэкIи урысыбзэкIи Налшык Москвэрэ кьыщыдэкIащ. Абыхэм ящыщ «Шэрджэ толькъунэхэр» (1961), «Насыпгуэш» (1970), «Жэщ гупсысэхэр» (1973), «Зэманым и джэрпэджэж» (1980), «Къэрабэ» (1979), «ДыгъапIэ» (1987), «Мальчишки нашего села» (1966), «Пули и зёрна» (1977), «Мальчишки из нашего аула», «Детская литература» (1978), «Сказание о целине» (1984), «Солнечная сторона» (1984), «Эхо Эльбруса», «Современник» (1986), нэгъуэщIхэри. Лиуан и гъащIэ кIэщIым кьриубыдэу тхьылъ 15-м щигъу кьыдигъэкIащ. Абыхэм ит тхыгъэхэм цIыкIу нэхьыбэ щыгъуазэ хьунымкIэ сэбэп хуэащ ящыщ куэд урысыбзэкIэ зэрызэрадзэкIар.

И литературэ лэжьыгъэм кьыдэкIуэу, усакIуэм кьулыкъу зыбжанэ игъэззэщIащ: Гъубжокъуэр лэжьащ корректору, Налшык дэт къэрал тхьылъ хьуманIэм и методисту, КБР-м и Тхакlуэхэм я зэгухьэныгъэм щыIа бюром и унафэщIу, «Іуащхьэмахуэ» журналым и кьудамэхэм ящыщ зым и унафэщIу. Гъубжокъуэр сыт хуэдэ Iэнатlэ пэрымытами, ар хущIэкъуащ и кьалэнхэр кьызыхуэтынщэу игъэззэщIэну икIи ар Лиуан кьехьулIащ.

Сыугъэм зи гумрэ зи псэмрэ хьэлэлу езыта Гъубжокъуэм и зы Iэдакъэщlэкlым нэхьрэ адрейр, и зы тхылым нэхьрэ кьыкIэлыкIуэр нэхьыфI хьуэрэ екIуэкIащ. Абы щыхьэт тохуэ и уэ щэ бжьгъэхэм нэмыщI, и поэмэ гъуэзэджэхэри, рассказ хьэлэмэтэхри, публицистикэ тхыгъэ хьарзынэхэри. Псом хуэмыдэу Гъубжокъуэм и поэмэхэр гулъытэнщэу кьыгъэнэн кьеIыкым.

Гъубжокъуэ Лиуан 1963 гъэм СССР-м и Журналистхэм, 1969 гъэм Тхакlуэхэм я зэгухьэныгъэхэм хагъэхьауэ щытащ. Лиуан а кьалэн лъапIэхэр и псэр пытыхь щIыхь пылъу игъэззэщIащ. И лэжьыгъэфIымрэ и дуней тетыкIэ дахэмрэ ящыщу, 1988 гъэм Гъубжокъуэм кьыфIащащ «КъБАССР-м щэнхабзэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ» цIэ лъапIэр. Лиуан тIэунейрэ кьратащ «За освоение целинных и залежных земель» медалыр, ВЛКСМ-м и ЦК-м и Щ1ыхь тхылъыр. Зэфlэкl дэгъуэ кьигъэльагъуэу илъэс зыбжанэкIэ лъэпкъ литературэм хэлэжьхьащ Гъубжокъуэ Лиуан, ауэ ищIэну псом хунэмысу усакIуэ гъуэзэджэр 1988 гъэм фокладэм и 3-м дунейм ехыжащ, и тхыль купщафIэхэмрэ и кьуэ закьуэмрэ кьызэриизэIри. Ахэр Лиуан и фэеплъ нэхьыфI дыдэхэм ящыщщ, Гъубжокъуэ лъэпкъри, благъэ-Iыхьлыхэри, гуауэшхуэр зытепсыкIа и щхьэгъусэ Ритиэ зэрыгушхуэ икIи зэрыпагэ хьун фэеплъу кьэльитапхъэщ. Ныбзм ильу кьэна сабийр ноби балигъ хьуауэ и анэм щIэгъэкъуэн хуохьупри, и адэм кьымыгъэщIам кьыхуипщэну ди гущэщ.

ЕРЖЫБ Асльэн,
педагогикэ щIэныгъэхэм я кандидат, Дагъыстэным егъэджэныгъэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ.

ЖЭМЫХЪУЭ Азрэталий Хьисэ и къуэр

Дунейм ехыжащ республикэм фIыуэ кьыщащIыхуэ щIа, зи гъащIэ псор пресыхуэ юз лъэжьыгъэм хуэзыгъэпса Жэмыхъуэ Азрэталий Хьисэ и къуэр.

Ар 1936 гъэм Бахъсэн районым щыщ Зенкъуэ хуэажэм кьыщалъхуащ. 1955 гъэм курыт еджапIэр кьуэхуа иэужь, ар Совет Армэм кьулыкъу щищIэну ираджащ. Дзэ кьулыкъур зэфIигъэкIыу кьызэригъэзэжу, Азрэталий Тырныауэ кьалэм щыIа шахтэ хуэхуэкIуэ управленэ №1-м и профсоюз комитетым и тхьмадэу хахащ. ИужькIэ ар илъэс куэдкIэ республикэм и профсоюз комитетым и унафэщIу лэжьащ.

Жэмыхъуэ Азрэталий акьылыщхуэ зиIэ, куэдым хэзыщIыкI щыхьэт, хабзэрэ щэнрэ зыхъуэ адыгэлIт. Республикэм кьыщыдэкI газетхэм едзэзу щытахэм нобэм къэ ящIэж Азрэталий зэхилъхьауэ абыхэм кьытехуэу щыта шахмат заданэ гъэщIэгъуэнэхэр.

Профсоюз зэщIэхъеенигъэм куэдрэ хэта икIи абы и гуащIэм емыблэжу хэлэжьыхьа а щыхьэ емызэщым ведомствэм и саугъэт зэмылIэужьыгъэхэр кьратащ, ухуакIуэхэм я профсоюзхэм я комитет нэхьыщхьэм и ЩIыхь тхылъыр кьыхуагъэфэщащ.

Жэмыхъуэ Азрэталий езым хуэфэщэн бынхэр кьыщIэнащ. Абы и сабииплIыр гъэсэныгъэ яхэлъу кьэтэджащ, щIэныгъэ зрагъэгъуэтащ.

Жэмыхъуэ Азрэталий Хьисэ и къуэр зыщIыхуу щытахэмрэ и Iыхьлыхэмрэ зэи ящыгъупщэнкьым.

Дунейм ехыжкам и Iыхьлыхэмрэ и благъэхэмрэ.

Редактор нэхъыщхьэ ХЬЭФЫЦIЭ Мухьмэд

Жылаев Заурбэч (редактор нэхъыщхьэм и кьуэдзэ), **ЖьакIэмыхьу Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и кьуэдзэ), **Ширдий Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и кьуэдзэ), **Гъурыжь Мадинэ** (жэуап зыхь секретарь), **Итэпан Залинэ, Кьардэн Маритэ, НэщIэныдж Замирэ, Хьжькьарэ Алик, Щхьэщэмыщ1 Иэ.**

КьыдзэныгъэкIэрэмрэ редакцэмрэ я хэщIапIэр

«Адыгэ псалъэ» газетыр КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ кьыдагъэкI.

360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 5,ебгъуанэ-ещIанэ кьатхэр.

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; редактор нэхъыщхьэм и кьуэдзэхэм - 42-63-64, 47-31-54, 47-33-23; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкIэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ Iуэхухэмкlэ - 42-22-86; кьуажэ гъащIэмрэ экономикэмкIэ - 42-57-59; щэнхабзэмкIэ - 42-75-36; обозревателхэм - 42-22-89; хабзэхьумэ Iуэхущ1анIэхэм ядлэжьхьымкIэ - 42-60-53; хъыбарыщIэхэмкIэ, спортымрэ письмохэмкIэ - 42-22-88; егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ - 47-32-15; зэдзэкIакIуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; бухгалтерием - 47-31-69; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер Iуэхущ1анIэм - 42-26-41; суртэтхьэм - 42-75-78.

Тедзэ тхыгъэхэм кьыщыхьа бжьыгъэхэм, кьыщаIэта Iуэхугъуэхэм я пэжагъымкIэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Iуэху еплыкIэр зэтеуэ зэныту щытекьым.

Газетыр Iэ тезыдзаэм яхуохьыныр и пщ дольщ КъБР-м федеральнэ пошт зэныщIэныгъэхэмкIэ и управленэм.

Тел.: 76-01-28, 76-01-10.

Газетыр 1989 гъэм дыгъэгъазэм и 16-м Печатым и хунтыныгъэр хьэмонымкIэ Къэбэрдей-Балъкъэр щIыналъэ Iуэхущ1анIэм №Н-0065-м щIэту ятхащ.

Зы илъэсым газетыр 250-рэ кьыдокI.

«Тетраграф» ООО-м щытрадзащ.
КъБР, Налшык къалэ, Лениным и цIыкIэ щыIэ уэрам, 33, тел. 42-35-75.

Мы къыджIыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарым и кьуэдзэ **Къаншокъуэ Эллэ, редактору Щхьэщэмыщ1 Иэ, корректорхэу Щоджэн Инэ** *(1, 2-нэ нап.)*, **Щоджэн Заирэ** *(3, 4-нэ нап.)*, **корректорэм я дэIэпыкъуэгъу Мырзэкъан ФатIимэ.** *КомпьютеркIэ газетым и тепльэр щIащ* Мэлбахьуэ Анжелэ, *суртэхэм елэжьар* Бицу Жаннэщ.

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер Iэнатlэм щагъэхьозырац.

Газетым Iэ тредзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20-рщ.

Индексыр 51531 ● Тираж 4.757 ● Заказ №3017